

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI**

**TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMLARININ ETKİLİLİĞİNİN VE
KALİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (ATÜ İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI ÖRNEĞİ)**

MEHMET SARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2022

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI**

**TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMLARININ ETKİLİLİĞİNİN VE
KALİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (ATÜ İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI ÖRNEĞİ)**

MEHMET SARI

Danışman: Prof. Dr. Selçuk ÇOLAK

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Deniz ZEREN

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Mustafa GÖÇKEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2022

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jürimiz tarafından İşletme Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Selçuk ÇOLAK
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Deniz ZEREN

Üye: Doç. Dr. Mustafa GÖÇKEN

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.
.../02/2022

Prof. Dr. Serap ÇABUK
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. ... / 02 / 2022

Mehmet SARİ

ÖZET

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMLARININ ETKİLİLİĞİNİN VE KALİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (ATÜ İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI ÖRNEĞİ)

MEHMET SARI

Yüksek Lisans Tezi, İşletme Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Selçuk ÇOLAK

Şubat 2022, 73 sayfa

Bu araştırmanın amacı, tezsiz yüksek lisans programlarının etkililiğinin ve kalitesinin Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi'nde İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin görüşleri ile değerlendirilmesinin yapılmasıdır.

Bu çalışmada, iş sağlığı ve güvenliği tezsiz yüksek lisans programı üzerinde; programın etkililiği ve kalitesini belirlemek için öğrencilerin, eğitim sürecinde ve sonrasında kişisel ve mesleki kazanımlarına dair programa devam eden 195 öğrenciden 168'inin görüşleri doğrultusunda anket yöntemi ile bilgiler toplanmış ve analiz edilmiştir. Öğrencilere, programın kalitesini belirlemek için 25 soruluk; etkililiğini belirlemek için 13 soruluk anket yapılmıştır. Elde edilen bilgiler tablolar halinde öğrencilerin görüşlerini ortaya koymak amacıyla frekans ve yüzdeler olarak verilmiştir.

Sonuçlara göre incelenen eğitim programının kalitesinin ve etkililiğinin ankete katılan öğrenciler tarafından yeterli bulunduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Lisansüstü eğitim, etkililik, iş sağlığı ve güvenliği, hizmet, kalite.

ABSTRACT**EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS AND QUALITY OF NON-THESIS
MASTER'S PROGRAMS (EXAMPLE OF ATU OCCUPATIONAL HEALTH AND
SAFETY NON-THESIS MASTER'S PROGRAM)****Mehmet SARİ****Master Thesis, Department of Business Administration****Supervisor: Prof. Dr. Selçuk ÇOLAK****February 2022, 73 pages**

The aim of this research is to evaluate the effectiveness and quality of non-thesis master's programs according to the opinions of students who continue their Occupational Health and Safety master's program at Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University.

In order to determine the effectiveness and quality of the non-thesis master's program in occupational health and safety, information about the personal and professional gains of the students during and after the education process was collected. The opinions of 168 of 195 students who attended the program were collected through surveys and then analyzed. In the survey, 25 questions regarding quality and 13 questions regarding effectiveness were asked to the students. The obtained results were given in tables showing frequency and percentages in order to reveal the views of the students.

According to the results, it was determined that the quality and effectiveness of the education program examined were found to be sufficient by the students who participated in the survey.

Keywords: Graduate education, effectiveness, occupational health and safety, service, quality.

ÖN SÖZ

Tezsiz yüksek lisans programlarının etkililiğinin ve kalitesinin değerlendirilmesi (ATÜ İş Sağlığı ve Güvenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programı Örneği) başlıklı tez çalışmasında; bu sürecin başından sonuna kadar destek ve yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Selçuk ÇOLAK hocama çok teşekkür eder, saygılarımı sunarım. Ayrıca, değerli katkı ve önerilerinden dolayı tez jüri üyeleri Prof. Dr. Deniz ZEREN ve Doç. Dr. Mustafa GÖÇKEN'e teşekkürlerimi sunarım

Zaman ayırıp araştırmaya katkı sağlayan değerli katılımcılara, çalışmalarından yararlandığım araştırmacılara, katılımcılara ulaşma konusunda yardımcı olan ATÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetimi ve İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı öğretim üyelerine teşekkür eder, saygılarımı sunarım. Bu süreçte destek ve anlayışı için eşim Yazgül SARI' ya ayrıca teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ	vi
KISALTMALAR	x
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
EKLER LİSTESİ	xii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Varsayımlar.....	3
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar.....	4

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Lisansüstü Eğitim ve Lisansüstü Programları.....	5
2.1.1. Türkiye'de Lisansüstü Eğitim.....	5
2.2. Yüksek Lisans Programları.....	6
2.2.1. Tezli Yüksek Lisans Programı.....	6
2.2.2. Tezsiz Yüksek Lisans Programı.....	7
2.2.3. Doktora Programı.....	7
2.3. Lisansüstü Eğitimine Dair Sayısal Göstergeler	8
2.4. Yüksek Lisans Eğitiminin Amaçları	9
2.4.1. Yüksek Lisans Eğitiminin Sağladığı Kazanımlar	10
2.5. Eğitim Hizmeti Kalitesi ve Etkinliği.....	12
2.5.1. Hizmet Kavramı ve Üretimi.....	12

2.5.2. Eğitim Hizmeti.....	12
2.6. Kalite ve Hizmet Kalitesi Kavramları.....	13
2.6.1. Eğitim Hizmetlerinde Kalite	14
2.6.2. Lisansüstü Eğitimde Kalite	15
2.7. Etkililik Kavramı ve Eğitim Hizmetinin Etkililiği.....	16
2.8. İş sağlığı ve Güvenliği Kavramı	18
2.8.1. İş Sağlığı ve İş Güvenliğinin Tarihi Süreci.....	19
2.8.2. Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği.....	19
2.8.3. İş Güvenliği Uzmanlığı.....	19
2.8.4. İş Güvenliği Uzmanlığı Belge Sınıfları	20
2.8.5. İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlığı Eğitimleri	20
2.8.6. Eğitim Kurumlarında Verilen İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi	22
2.8.7. Üniversitelerde İş Sağlığı ve Güvenliği Yüksek Lisans Eğitimi	23
2.9. Eğitim Hizmetlerine Öğrencilerin Katılımı ve Değerlendirmeleri	26

BÖLÜM III YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli	28
3.2 Evren ve Örneklem	29
3.3 Verilerin Toplanma Süreci.....	29
3.4 Verilerin Analizi	29

BÖLÜM IV BULGULAR

4.1.Bulgular.....	31
-------------------	----

BÖLÜM V TARTIŞMA VE YORUM

5.1 Öğrencileri Betimlemeye İlişkin Bulgular	32
5.2. Programın Amacı Konusundaki Görüşler.....	35
5.3. Programın İçeriği Konusundaki Görüşler	35

5.4. Programın Kalitesi Hakkında Görüşler	37
5.5. Programın Etkililiği Konusundaki Görüşleri	39
5.6. Ölçme ve Değerlendirme Konusundaki Görüşleri	42
5.7. Programın Değerlendirme Süreçleri Konusundaki Görüşler	43
5.8. Eğitim Ortamı ve Teknik Destek Konusundaki Görüşleri	43
5.9. Öğretim Elemanları Konusundaki Görüşleri	44
5.10.Öğrencilerin Programın Değişik Boyutlarına İlişkin Görüşleri (Genel).....	46

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. SONUÇ	51
KAYNAKÇA	55
EKLER	60
ÖZGEÇMİŞ	72

KISALTMALAR

ATÜ : Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

İSG : İş sağlığı ve güvenliği

WHO : Dünya sağlık örgütü

ILO : Uluslararası çalışma örgütü

EEÖ : Eğitim etkinliğinin ölçümü

YÖK : Yükseköğretim kurulu

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Lisansüstü Öğrencilerin Üniversite ve Program Türüne Göre Dağılımları.....	9
Tablo 2. İş Sağlığı ve Güvenliği veya İş Güvenliği Programları ile Yüksek Lisans Eğitimi Veren Üniversiteler	23
Tablo 3. Anlamlı Bir Öğrenci Katılımından Kimin, Neyin Etkilendiği ve Çıktıları.....	27
Tablo 4. Cronbach Alpha Güvenilirlik İstatistikleri.....	30
Tablo 5. Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin Frekans ve Yüzdeler Oranları.....	32
Tablo 6. Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımları	33
Tablo 7. Öğrencilerin Meslek Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımları.....	34
Tablo 8. Öğrencilerin Programın Amacına Yönelik Görüşleri Amaç.....	35
Tablo 9. Öğrencilerin Programın İçeriğinin Değerlendirilmesine Yönelik Görüşleri.....	36
Tablo 10. Öğrencilerin Öğretim Süreçlerinin Kalitesine Yönelik Görüşleri.....	38
Tablo 11. Öğrencilerin Programın Etkililiğine Yönelik Görüşleri.....	40
Tablo 12. Öğrencilerin Ölçme ve Değerlendirme Faaliyetlerine Yönelik Görüşleri.....	42
Tablo 13. Öğrencilerin Programının Değerlendirme Süreçleri Yönünden Görüşleri.....	43
Tablo 14. Öğrencilerin Ders Veren Öğretim Elemanları Hakkında Görüşleri.....	44
Tablo 15. Öğrencilerin Programın Eğitim Ortamı ve Teknik Destek Hakkında Görüşleri.....	47
Tablo 16. Öğrencilerin Programın Farklı Boyutlarına Yönelik Görüşleri.....	48

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Geçmiş yıllara göre Türkiye’de mevcut lisansüstü öğrenci sayıları	8
Şekil 2. İş güvenliği uzmanlığı için Türkiye’de alınabilecek eğitim alternatifleri.....	21
Şekil 3. Öğrencilerin cinsiyet grafiği	32
Şekil 4. Öğrencilerin yaş ve cinsiyet grafiği	33
Şekil 5. Genel olarak program değerlendirmesi.....	49

EKLER LİSTESİ

EK 1. Araştırma izin belgesi.....	60
EK 2. Anket formu.....	62
EK 3. Araştırma izin formu.....	67

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Toplumunun ihtiyaç duyduğu beşerî gücün eğitilmesi ve yetiştirilmesi, eğitimin merkezinde olan insana yapılacak yatırımla ilişkilidir. Bilginin yoğun bir şekilde artışına paralel olarak bilginin hızlı değişimine ayak uydurmak için devamlı kendini güncelleme ve yenileme ihtiyacı duyan insanların bu değişimin gölgesinde kalmaması için öğrenme hızını ve becerisini geliştirmesi gerekmektedir. Hayat boyu öğrenme durumunda olan bireylerin mesleki hayatlarında da başarıyı yakalamaları için sürekli öğrenme alışkanlığı içerisinde hareket ederek bu süreci devamlı hale getirmelidirler. Üniversitelere ve eğitim kurumlarına eğitim politikalarını belirlerken yaşam boyu öğrenmenin, eğitimcilere ve öğrencilere benimsetilmesi konusunda önemli görevler düşmektedir.

Bilginin üretilmesi için eğitim sürecinin geliştirilmesi, uygulanması ve ülke geneline yaygınlaştırılması önemli bir yere sahiptir. Akademisyen, bilim adamı ve araştırmacıların yetiştirilmesi ülkenin geleceği ve gelişimi için gerekli olduğu kadar nitelikli insan gücünü yetiştirebilmenin yolu da lisansüstü eğitim ve öğretim sürecinden geçmektedir. Lisansüstü eğitimin gelişmesini ve önem kazanmasını sağlayan başlıca esasların başında; bilim ve teknolojinin hızlı gelişim göstermesi, yeni meslek modellerinin ve uzmanlık alanlarının ortaya çıkması, yeni fikirlerin ve buluşların ön plana çıkması, bilginin hızlı artışı ve yayılması sonucunda mevcut bilgi ve birikimin yeterli olmadığına anlaşılması neticesinde lisans sonrası eğitimin gerekli hale gelmesidir (Karakütük, 2002). İş hayatının gereksinim duyduğu yeterli bilgi birikimine sahip insan kaynağını yetiştirmek, çeşitli alanlarda yapılan araştırmalarla çeşitli bilim dallarına katkı sağlamak açısından üniversitelere büyük görevler düşmektedir. Üniversitelerde ki lisans eğitiminin devamı niteliğinde olan lisansüstü eğitim, bilgiye ve toplumun ihtiyaçlarına katkı sağlayacak nitelikli insan gücü yetiştirilmesini sağlayan bir eğitim sürecidir.

Lisansüstü eğitimin önemi, değişim ve gelişimin hız kazandığı günümüz şartlarında hem bireysel hem de toplumsal anlamda artmıştır. Bireylerin Üniversite yıllarında kazanmış oldukları bilgi ve tecrübenin, kendilerini yaşamları boyunca

mesleklerinde tatmin etmesi ve yeterli hissetmeleri açısında eksik hale gelmiştir. Ortaya çıkan yaşam boyu öğrenme kavramı sürekli öğrenme mecburiyeti doğru orantılı hale gelmiştir. Ülkenin geleceği için gerekli olan lisansüstü eğitim, nitelikli insan gücünün, bilim insanların, akademisyenlerin yetiştirilmesi açısından değerli bir yere sahiptir.

Son yıllarda lisansüstü eğitime olan talebin artması, ülkemiz için belirlenen ulusal ve uluslararası hedeflere ulaşılabilmesi açısından önemlidir. Araştırmacı insan kaynağının sayısal ve kalite olarak da geliştirilmesi lisansüstü eğitimin etkinliğine katkı sağlayacaktır. Yükseköğretim kurumlarında sürdürülmekte olan lisansüstü eğitimin kalitesinin geliştirilmesinin zorunluluğu nitelikli insan kaynağının sağlanması noktasında gerekliliği ortaya koymaktadır. Lisansüstü eğitimin öneminin idrak edilmesi, program ve müfredatların bu amaca yönelik tasarlanması ve uygulanması son derece önemlidir.

Nitelikli insan gücü potansiyelinin ortaya çıkarılmasının amaçlandığı lisansüstü eğitimde; bilgi üreten, kullanan, eleştirel bakabilen ve yorumlama becerisini kazanabilen üretken bir düşünce tarzıyla problem çözebilecek bireyler yetiştirmek, eğitim kalitesi, ülke kaynaklarının etkin kullanımı ve gelişmişlik düzeyi ile yakından alakalı olduğu için üzerinde durulması gereken önemli konulardandır. Tezli/tezsiz yüksek lisans eğitimin kalitesi ve performansının yükseltilmesi için başta yeterli öğretim üyesi olmaması, mali, teknolojik, yönetsel ve diğer konularda tespit edilen sorunların ilgili mercilere iletilerek çözümlenmesi; bu konularda yapılacak araştırmalar ve değerlendirmeler sayesinde mümkün olabilir (İbret, 2013). Bu nedenle lisansüstü eğitim ile ilgili yapılacak araştırmalar büyük önem kazanmaktadır.

Lisansüstü eğitim programlarından biri olan Tezsiz Yüksek Lisans Programı, lisans eğitiminden sonra alınan, bir konuda derinliğine bilgi edinmeyi ve uzmanlaşmayı sağlayan, araştırma, bilgiyi üretme ve kullanma becerisinin kazanıldığı bir eğitim programıdır. Ülkemizde sanayileşme ve teknolojik gelişmelere paralel olarak, iş kazaları ve çevresel risklerin ortaya çıkmasıyla rağbet görmeye başlayan İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programı öğrenci adayları tarafından tercih edilmeye başlanmış ve lisansüstü eğitim literatüründe yerini almıştır. İş Sağlığı ve Güvenliği uygulamada eğitim sisteminde önemli bileşenlerden biri haline gelmiştir.

ATÜ İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programının kalitesi ve etkililiğini öğrenci açısından değerlendirilmesi, Bologna Süreci'nin temel hedeflerinden biri olan yükseköğretimde kalite güvencesi, tezsiz yüksek lisans programlarına yönelik olarak yapılacak akredite sistemi çalışmalarının gelişimine yapacağı katkılar bakımından önemlidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ATÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde İSG tezsiz yüksek lisans programının kalitesinin ve etkililiğinin ne düzeyde olduğu öğrenci algıları düzeyinde belirlenmesidir. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

1. İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programı öğrencilerinin “İSG Tezsiz Yüksek Lisans Kalite Ölçeği”ne göre (ders tasarımı ve içerik, amaç ve hedefler, eğitim ortamı ve teknik destek, ölçme ve değerlendirme, öğretim elemanları) programın kalitesine yönelik görüşleri nelerdir?

2. İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programı öğrencilerinin “İSG Tezsiz Yüksek Lisans Etkililik Ölçeği”ne göre programın etkililiğine yönelik görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Üniversiteler Yükseköğretim Kurulu’na (YÖK) teklifte bulunarak uygun bulunması halinde İSG tezsiz yüksek lisans programını açarak, öğrenci alımına başlamaktadır. Programın üniversiteler için öncelikli açılacaklar arasında olmasının nedeni yoğun bir talebin olmasıdır. Bu yoğun bir talebin olmasının altında yatan hususlar hakkında öğrencilerin ve eğitim alma talebi olan bireylerin düşünceleri sorgulanmıştır. Bu araştırma ile talep yoğunluğu nedenleri anlaşılmasına yardımcı olacak, ayrıca programa başvuran bireylerin her zaman ulaşacakları ve başvuru sürecinde kararlarını etkileyecek bilimsel bir kaynak olacaktır.

Ayrıca bu çalışma ile üniversiteler de tezsiz yüksek lisans programının açılmasının neden önemli olduğu sorusuna yanıt aranacaktır.

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın temel varsayımları:

Öğrencilerin İSG tezsiz yüksek lisans yüksek lisans programına ilişkin görüşleri vardır.

Araştırmaya katılan öğrenciler, araştırmanın amacını ve İSG alanının kavramlarını anlayabilirler.

Katılımcılar araştırmaya katılarak; anketi cevaplayabilmek için zamanlarını ayırmışlardır.

Katılımcıların İSG tezsiz yüksek lisans programına ilişkin yaşanmış deneyimleri vardır.

Araştırmacının anketi isimsiz olarak hazırlaması ve yalnızca akademik amaçlarla yapılacağına ilişkin süreci tasarlaması, katılımcıların dürüstçe yanıt vermelerini kolaylaştıracaktır.

Araştırmaya katılan bütün katılımcılar ölçeklerde dürüstçe yanıt vermişlerdir.

Veri toplama araçları ile eksiksiz ve istenilen bilgi elde edilmiştir.

Araştırma şekli ve veri toplama araçları bu çalışma için uygundur.

1.5. Sınırlılıklar

Ankete verilen cevaplar İSG tezsiz yüksek lisans programına kayıtlı öğrencilerin algıları ile sınırlıdır.

Araştırmada yer alan anket soruları, İSG tezsiz yüksek lisans programının kalitesi ve etkililiği ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

İş Sağlığı ve Güvenliği; Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından genel olarak kullanılan ve kabul edilen iş sağlığı tanımına göre; iş sağlığı, bir kişinin fiziksel olmakla beraber aynı zamanda ruhsal ve sosyal durumlardan da tam bir iyilik ve sağlamlık halinde bulunmasını ve çalışanlara en güzel sağlık şartlarının temin edilmesi bu durumun devamında gelen faaliyetleri ifade etmektedir.

Etkililik, örgütlerin, performans boyutu olarak gerçekleştirdikleri faaliyetlerin son aşamasında hedeflere ulaşma noktasını belirleyen bir unsurdur (Horngren, 2000, s.229).

Kalite, Bir mal veya hizmeti ekonomik yollardan üreten ve müşterilerin isteklerine cevap veren bir üretim sistemidir (Avrupa Kalite Kontrol Organizasyonu, 2013).

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Lisansüstü Eğitim ve Lisansüstü Programları

Lisans derecesi ya da diploması almış olanların, mezun oldukları alanda veya ilgi duydukları bir bilim dalında yüksek lisans ve doktora yaparak uzmanlaşma olanağı veren Lisansüstü eğitim, lisans eğitiminden sonra başlayan bir alanda araştırma ve inceleme sonucu bilgi edinmeyi sağlayan, bilgiyi üretme ve kullanma becerisinin kazanıldığı bir eğitim sürecidir. Lisansüstü eğitim, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde, “lisans eğitime dayalı olan yüksek lisans ve doktora eğitimiyle sanat dallarında yapılan sanatta yeterlik çalışması ve tıpta uzmanlıkla bunların gerektirdiği eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve uygulama etkinliklerinden oluşan eğitim” şeklinde tanımlanmaktadır. Üniversitelerde lisansın devamı olarak derecelere götüren, araştırma ve inceleme yoluyla bilim ve teknoloji üreten ve ülke kalkınmasına destek sağlayan, akademisyen ve bilim adamı yetiştirmenin amaçlandığı planlı, programlı bir eğitim sürecidir (Varış, 1984).

2.1.1. Türkiye'de Lisansüstü Eğitim

Cumhuriyet döneminde ilk üniversite unvanına sahip olan Darülfünun kapatılmış, 1933'te İstanbul Üniversitesi adı ile tekrar kurulmuştur. 1950'den önce ve sonra devamı gelmiş diğer üniversiteler kurulmaya başlanmıştır. Üniversitelerimizde ilk yıllarda doktora yapılıp yapılamayacağı konusunda tartışılmış ve Türkiye'de ilk doktora 1937 yılında Ankara Ziraat Enstitüsü'nde yapılmaya başlanmıştır. Doktora programı eğitimine İstanbul Üniversitesinde 1939'da İstanbul Teknik Üniversitesinde ise 1952'de başlanmıştır. Doktora Programları başlangıç itibariyle üniversitelerde, lisans öğretiminin yapıldığı gibi, lisansüstü öğretim de Alman Geleneğine (Avrupa Klasikine) göre yürütülmüştür. Üniversiteler 1981 yılında, 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Avrupa sisteminden Amerikan sistemine dönüştürülmek istenmiştir. Türkiye'de mevcut lisansüstü öğretim 1981 yılında yürürlüğe girmiş olan 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'na göre üniversitelere bağlı enstitüler tarafından yürütülmektedir. (Ağiroğlu,2013).

Türkiye'de lisansüstü eğitim, 1960'ların sonlarına kadar yüksek lisans programları olmayan, üç veya dört yılda tamamlanan bir doktora programı süreci olarak yürütülürdü. 1970'lerden sonra yüksek lisans ve doktora aşamalarına ayrılmıştır.

Yönetmelikler çerçevesinde mevcut uygulama arada bir değiştirilmiş ya da tamamen yenilenerek sürdürülmektedir (Çakar, 1997; Karakütük, 2002).

Başlangıçtan beri lisansüstü eğitim devlet üniversiteleri tarafından yürütülmüştür. 1990 yılından sonra kurulmaya başlayan Vakıf Üniversiteleri de lisansüstü öğretim vermeye başlamıştır (Karakütük, 2002).

Türkiye’de Lisansüstü eğitimin gelişmesini sağlayan ve yükseköğrenimin önemli bir parçası haline getiren başlıca etkenler şunlardır (Karaman ve Bakırcı, 2010:105):

- Düşünen, araştıran, sorgulayan, fikir üreten, bilgi alışverişinde bulunan, çevresiyle iletişim kurabilen, yabancı dilde kendine güvenen, nitelikli insan gücünün kazandırılması,
- Ülkemizin refah düzeyinin artması için nitelikli insan gücüne duyulan gereksinim,
- Lisansüstü eğitim gören iyi yetişmiş, kariyer yapmış serbest piyasanın ihtiyacı olan yüksek nitelikli öğrencilerin daha kolay iş bulma imkânlarının olması,
- Bilimsel ve teknolojik gelişmelerde meydana gelen hızlı değişim ve bunda üniversitenin önemli rolünün olması,
- Üniversiteler ve öğrenci sayılarındaki hızlı artış nedeniyle öğretim üyesine ve nitelikli bilim insanına gereksinimin artması.
- Lisans öğrenimini tamamlayan meslek sahiplerinin bilgilerini yenileme gereksinimi, Lisansüstü eğitimini tamamlayan kamu çalışanlarının çalışma hayatında ilerlemesine katkı sağlaması,
- Bazı kuruluşlarda yönetici olmak için lisansüstü eğitiminin tamamlanmış olma koşulunun gündeme gelmesi,

2.2. Yüksek Lisans Programları

Yüksek lisans programı, tezli ve tezsiz olmak üzere iki şekilde yürütülebilir. Yükseköğretim kurumlarının senatoları tarafından kabul edilen yönetmelikler ve mevzuatlar çerçevesinde bu programların hangi enstitü anabilim dallarında ve nasıl yürütüleceği belirlenmektedir. Tezli ve tezsiz yüksek lisans programlarına kabul ve başvuru şartları, bu iki program arasında geçiş yapılmasına ilişkin izin verilmesi konularında yükseköğretim kurumları yetkili kılınmıştır ve ilgili yönetmeliklerde düzenlenmiş olan esaslara göre uygulama yapılmaktadır.

2.2.1. Tezli Yüksek Lisans Programı

Tezli yüksek lisans programının amacı, öğrencinin bilimsel araştırma yapmasını sağlama, bilimsel kaynaklara ve bilgilere ulaşabilme, bilgiyi değerlendirebilme ve

yorumlama kapasitesinin kazandırılmasını sağlamaktır. Bu program toplam yirmi bir krediden az olmamak koşuluyla en az yedi adet ders, bir seminer dersi ve tez çalışmasından oluşur. Seminer dersi ve tez çalışması kredisiz olup başarılı veya başarısız olarak değerlendirilir. Bu program kapsamında kredi, ders vb. koşulların arttırılması ve idaresi yükseköğretim kurumlarının yetkisinde bulunmaktadır.

2.2.2. Tezsiz Yüksek Lisans Programı

“Tezsiz yüksek lisans” kavramı, 1997’de eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sürecinde ortaya çıkmış ve bu süreçte eğitim fakültelerinin ölçme ve değerlendirme, eğitim programları ve öğretim gibi bölümlerinin lisans programlarının kapatılmasıyla beraber bu alanlardaki eğitim lisansüstü program olarak sürdürülmeye başlanmıştır (Umur, 2015).

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 11 inci maddesinde “Tezsiz yüksek lisans programı, öğrenciye mesleki konularda bilgi kazandırarak mevcut bilginin uygulamada nasıl kullanılacağını gösterir” şeklinde ifade edilmiş ve (Değişik cümle: RG-1/3/2017-29994) “Tezsiz yüksek lisans programı toplam otuz kredi ve 60 AKTS’den az olmamak kaydıyla en az on ders ile dönem projesi dersinden oluşur. Öğrenciler, yarıyıl sonunda yazılı proje vermek kaydıyla da dönem projesi dersine kayıt yaptırmak zorundadır. Dönem projesi dersi kredisizdir, değerlendirme notu başarılı veya başarısız olarak verilmektedir.” şeklinde programdan başarılı olmak için gerekli kriterlerden bahsedilmiştir.

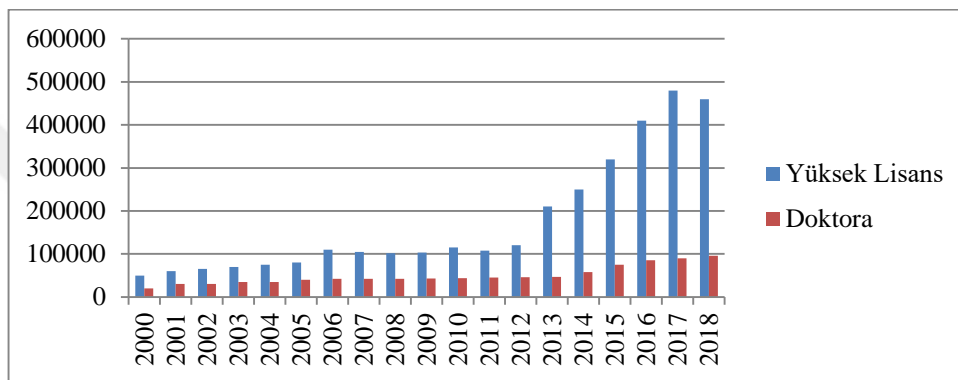
2.2.3. Doktora Programı

Doktora üniversitelerin verdiği en yüksek akademik eğitimidir. Bireyler eğitim almış olduğu alanda bilimsel yenilik getirme ve yöntem geliştirme çalışmalarına katkı sağlar.

Tanım olarak “Doktora programı, öğrenciye bağımsız araştırma yapma, bilimsel problemleri, bilgiyi derinlemesine bir bakış açısı ile inceleyerek değerlendirme yapabilme, analiz etme ve yeni sentezleri elde edebilmek için gerekli becerileri kazandırır” şeklinde Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 15 inci maddesinde ifade edilmektedir.

2.3. Lisansüstü Eğitime Dair Sayısal Göstergeler

Yükseköğretim kurumlarında öğrenci sayılarına genel olarak bakıldığında bir önceki yıla göre lisansüstü programlarda devamlı bir artış olduğu görülmektedir. Toplam lisansüstü öğrenci sayısının, lisans öğrencilerine oranla lisansüstü öğrenci sayısının ortalama % 7,2 seviyesinde olduğu görülmektedir. Yıllara sari olmakla beraber yüksek lisans öğrenci sayılarında düşüşe rağmen doktora yapan öğrencilerin sayısında artma devam etmiştir. Genel olarak bakıldığında Türkiye’de lisansüstü programlara talep oldukça artmaya başlamış, lisans eğitiminde sonra bu alanda akademik eğitim için büyük oranda yönelim olduğu anlaşılmaktadır (Günay,2018).

Şekil 1. Geçmiş yıllara göre Türkiye’de mevcut lisansüstü öğrenci sayıları (YÖK yükseköğretim bilgi yönetim sistemi, ÖSYM yükseköğretim istatistikleri)

Üniversite türü ile lisansüstü program türüne göre ülkemizde eğitim gören lisansüstü öğrencilerin Tablo 1’deki dağılımlarına bakıldığında lisansüstü öğrencilerin % 82,7 oranında yüksek lisans, % 17,3 ise doktora da eğitime devam ettiği görülmektedir. Vakıf ve devlet üniversitelerinde öğrencilerin %80 oranında yüksek lisans eğitimi alanların sayısının oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Bununla beraber lisansüstü öğrencilerinden devlet üniversitelerinde %82,9’u, vakıf üniversitelerinde %17,1 oranında lisansüstü eğitim almaktadırlar. Devlet üniversitelerine kayıtlı lisansüstü öğrencilerin oranı vakıf üniversitelerine oranla daha fazla bulunmaktadır (Günay, 2018).

Tablo 1.
Lisansüstü Öğrencilerin Üniversite ve Program Türüne Göre Dağılımları

Program Türü	Devlet Üniversitesi	Vakıf Üniversitesi	Toplam Sayı
Yüksek Lisans Programı	370.295	84.378	454.673
Doktora Programı	85.583	9.517	95.100
Toplam	455.878	93.835	549.773

Kaynak: YÖK yükseköğretim bilgi yönetim sistemi

2.4. Yüksek Lisans Eğitiminin Amaçları

Yüksek lisans eğitiminin amacı hakkında ve eğitim sürecinin nasıl olacağı hakkında literatür incelemesi yapıldığında yüksek lisans eğitiminin dört ana amacı şu şekilde sıralanmıştır. “Öğrencileri özel sektör ve iş dünyasına hazırlamak”, toplum hayatına ve demokratik ortamlara öğrencilerin bireysel katılımlarını sağlamak”, “bireysel gelişimin oluşması”, “kazanmış oldukları bilgilerin geliştirilmesi ve aktarılması” (Ginevicius ve Gineviciene 2009). Ayrıca “kamu ve sanayi sektörünün değişik hizmet kollarında çalışacak kalifiye insan gücü yetiştirmekle beraber, ülke sorunlarını çözecek alternatifler ortaya koymak, kalkınma için önem arz eden teknolojiyi üretme açısından araştırmaların yapılmasını desteklemektir” yüksek lisans eğitiminin genel amacını olarak tanımlamıştır (Karakütük, 1989). Eğitim amacına ilişkin tek bir amacın ortaya koyulmasının mümkün olmadığı tanımlarına bakıldığında ve değişik bilim dallarının çalışmalarında açıkça görülmektedir. Buna istinaden farklılaştırma yapılacak temel ve pozitif bilimlerin uygulamalı alanlarına göre yüksek lisans öğreniminin amaçları aşağıdaki şekilde sıralanmıştır (Varış (1972).

Temel bilimlerde

- Doktora öğrenci olmadan önce gerekli hazırlığı ve yöneltmeyi yapmak,
- Öğretmenler için mesleki yönden akademik olarak gelişimlerine katkı sağlamak,
- İlgili iş alanlarına yeterli eleman hazırlamak,
- Pozitif bilimlerin uygulamalı alanlarında araştırma yardımcısı ve teknisyeni yetiştirmek
- Ülkedeki potansiyel nitelikli personelin mevcut durumuna göre hizmet edecek eleman yetiştirilmesi, akademik ve mesleki çalışmaların harmanlanması,

- Yardımcı personel yetiştirilmesi ve saha araştırmalarında etkin olacak şekilde vasıflandırılması.

Yüksek lisans programlarında ortak tek bir amaç dışında, paydaş beklentileri ile amaçların uyumunun sağlanarak, bilim alanlarına göre, sektör beklentileri göz önünde bulundurularak, ekonomik ve sosyal beklentilere göre amaçların etkin olarak tanımlanması gerektiği anlaşılmaktadır.

2.4.1. Yüksek Lisans Eğitiminin Sağladığı Kazanımlar

İnsanların kendini geliştirmeye yönelik eğilimleri ve öğrenme talebi lisansüstü eğitime olan alakayı arttırmıştır (Bozan, 2012). Günümüz şartlarına göre lisansüstü derecelerin bireye ve topluma sağlamış olduğu faydaların neler olduğu hakkında söz konusu faydaları 5 konu başlığı altında incelemek mümkündür.

Mesleki Gelişim Boyutu

Yüksek lisans programlarında eğitim alan öğrencilerin mezuniyet sonrasında elde etmiş oldukları derecelerin, mesleki gelişimlerinde ve kariyer planlamalarında etkisi bulunmaktadır. Uygulama alanında kendisini geliştirmek isteyen öğrenciler tarafından yüksek lisans programları daha çok tercih edilir olmaya başlanmıştır (Nas, Peyman ve Arat, 2017). Ayrıca, bu programlar yeni bir kariyere başlamak isteyenler için farklı ve sınırlı olanaklar sunmaktadır.

Yüksek lisans derecesinin sağladığı fırsatlar, iş hayatında yapılan ve yapılmakta olan çalışmaları akademik anlamda destekleyerek, kendilerine uygun iş imkanları sağlamak veya farklı iş alanlarına geçmek için fırsat yaratmak olarak sıralanabilir. Bunu yanı sıra lisansüstü programlardan mezun olduktan sonra beraber çalıştığı arkadaşları arasında bir değer ve rekabet ortamında katkı sağladığı ifade edilmektedir (Factor, Oliver ve Stecklov, 2012).

Akademik Yönelim Boyutu

Yüksek lisansa başlamak ile beraber üniversitelerde akademik sahada kariyer yapabilme fırsatı elde edilmekle beraber akademik personel olabilme imkânı da doğmaktadır. Yüksek lisans başlangıç aşamasıdır. Lisansüstü eğitim sayesinde öğrencilerin akademik ve eğitim dünyasına giriş yapmaları, bu yolculukta bilimsel araştırmalara yoğunlaşarak kariyerlerine devam etmeleri, gelecek için profesyonel anlamda gelişimlerine katkı sağlayarak ve farkındalıklarını arttırmaktadır (Bragt, 2011).

Kişisel Gelişim Süreci

Genel olarak yüksek lisans eğitimi öğrencilerin ve mezunların bireysel gelişim ve değer yargılarının artmasında önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle, bireylere çalışma alanlarında plan yapabilme ve yorumlama ve yazıya dökme yeteneği sağlayarak bununla beraber problemleri çözümsel düşünme gücü ile çözebilme imkanı da vermektedir (Drennana ve Clarke, 2009). Böylece, lisansüstü programlarında alınan eğitim ve deneyimlerin çalışma ortamına entegre edilmesi, çalışanların kişisel yeteneklerinin gelişimini sağlanmış, nitelikli iş gücünün oluşmasına imkan verilerek artı değerler ortaya çıkması çalışanların ortak paydada buluşturarak beraber öğrenmesine ortam hazırlamıştır.

Bunula beraber öğrencileri eleştirel bakmaya sevk eden yüksek lisans eğitimi, bu amaç doğrultusunda ilerlemeleri için yönlendirmektedir. Bununla beraber yüksek lisans eğitimi alan mezunların gerekli bilgi ve birikimi edinmeleri çalışma hayatında kişisel anlamda motivasyon ve başarı sağlar (Nas, Peyman ve Arat, 2017).

Sosyal Boyut

İnsan ilişkilerinde yüksek lisans programları sosyal açıdan, bağların sağlam olmasını ve kabiliyetlerin devamlı geliştirilmesini sağlaması sayesinde mezunlara farklı ve yenilikçi ortamlar sunmaktadır (Skilbeck, 2001).

Sosyal sorumluluk anlayışının geliştirilmesini sağlar, çalışma hayatında daha iyi bir makam ve itibar kazanmasına olanak sağlar. (Factor, Oliver, ve Stecklov, 2012).

Ekonomik Boyut

Yüksek lisans mezuniyeti ile bireyler maddi olarak da bazı değişik fırsatlar elde edebilirler. İşverenlerin yüksek lisans eğitimi derecesi ve lisans derecesine sahip olan çalışanların ücret ve maaşlarına bakıldığında yüksek lisans eğitimi mezunlarının daha da önemsendiği görülmektedir (Nas, Peyman ve Arat, 2017). ABD’de lisansüstü mezunlarının görmüş olduğu değer sayısal olarak gösterilmiştir. Buna göre, yüksek lisans ve lisans mezunlarının eğitim seviyelerine göre yüksek lisans %23 daha fazla kazanç elde ettiği, doktora mezunlarının yüksek lisans mezunlarına oranla ortalama %3 daha çok kazanç elde ettiği bilinmektedir (Yılmaz ve Cömert 2011).

Bu nedenlerden dolayı bireyler işlerinde yükselebilmek, aldıkları ücretleri arttırabilmek gibi nedenlerle lisansüstü eğitim almak için emek sarf etmektedirler (Chevalier, 2003).

2.5. Eğitim Hizmeti Kalitesi ve Etkinliği

2.5.1. Hizmet Kavramı ve Üretimi

Hizmet kavramı, soyut bir mana taşıyan bir gruptan diğer bir gruba aktarıldığında hiçbir şeyin elde edilmesi ile sonuçlanmayan, hizmeti yapanın insan olmasından dolayı değişik yapıda seyreden ihtiyaçları ve talepleri karşılayan faaliyet ve eylemler şeklinde ifade edilebilir (Özgüven, 2007). İşletmenin bütün birimlerinin koordinasyon içerisinde çalışmasını gerektiren müşteri talep, şikayet ve gereksinimlerinin ortaya çıkarılmasını ve tatmin edilmesinin sağlanması amacıyla oluşan bir işletme yönetim felsefesidir. Hizmet alanların hizmeti almadan önce, alacakları hizmetin kalitesini değerlendirmesini de zorlaştıran unsurların başında hizmetin soyut bir kavram olmasıdır. Hizmetin diğer fiziksel mallara göre öneminin anlaşılması ve değerlendirilmesi soyut özelliği bakımından zordur (Yüce, 2013).

Hizmet üretiminin tarihi çok eski olmasına karşılık, önemli gelişmelerin olduğu dönem sanayileşmeyi takip eden 20. yüzyıl olup, bu gelişmelerin hızı gün geçtikçe artma göstermiştir (Aksu, 2012). Hizmet sektörü kavramını ilk kez 1934 yılında, Allan Fisher, "The Clash of Progress and Security" (Gelişme ve Güvenlik Tartışması) adlı eserinde kullanmıştır. Değişik yapıda seyretmesi nedeniyle tanımlanması güç bir kavram olan sistematik ve teknik olarak 1700'lü yıllardan bu yana gelişerek incelenmekte olan hizmet kavramı, bir başka insanın ihtiyacını gidermek için belirli bir fiyattan satışa arz edilen ve herhangi fiziki bir malın mülkiyetini gerektirmeyen faaliyet ve yararlarıdır (Yüce, 2013).

İkinci Dünya Savaşı ile beraber hizmet sektörünün ülke ekonomileri içindeki payı çoğalmasına rağmen, hizmet kalitesi için ilgi ve alanın oluşabilmesi ancak 1980'li yıllarda mümkün olmuştur. Dünyada hizmet kalitesinin artması refah ve kalkınma seviyesine katkı sağladığı gibi bu sürece yönelik ortaya çıkan girişimler olarak Toplam Kalite Yönetimi, Avrupa Kalite Yönetimi Vakfı (EFQM) ve Avrupa Kalite Ödülü, Malcolm Baldrige Ulusal Ödülü, ISO 9000 Standartları ve Uluslararası Hizmet Kalitesi Derneği (ISQA) gibi faktörlerin de bu ilginin artmasına hız kazandırdığı söylenebilir (Gummerson, 1996).

2.5.2. Eğitim Hizmeti

Eğitim süreci, bireyin yaşantısı sonucunda etkilenen davranışlarının kendi hayat tecrübesinden yola çıkarak veya kendi iradesiyle bilinçli olarak değişmesi ve değişime uğraması süreci olarak tanımlanabilmektedir (Ertürk, 1974). Hayat boyu devam eden

öğrenme-öğretme sürecinde bireylerin aile ve çevre ortamında karşılaştıkları eğitim kurularından almış olduğu eğitim programları davranışlarının nasıl ve niçin değişeceğini gösteren bir rehber; öğretim üyesi, öğretmen, danışman ise hizmet sunuculuğunu gerçekleştiren ve öğrencide istenilen davranış biçimlerini sağlayan kişidir.

Öğrencilerin kişisel gelişimleri için gelecek kaygılarını ortadan kaldıracak bir bilinçle eğitim hizmetlerini yürüten Üniversitelerimiz, okullarımız ve diğer kuruluşlara öz güvenli şahsiyetli bireyler yetiştirilmesi için büyük görevler düşmektedir.

Hizmet olarak insan yetiştirilmesinde başı çeken bu kurumların en başta gelen görevi nitelikli beşerî gücü yetiştirmektir.

2.6. Kalite ve Hizmet Kalitesi Kavramları

Günümüzde kalitenin her alanda gündeme geldiği, sorgulandığı bir dönemde olmakla beraber birçok ürün veya hizmet üreten şirketlerde kalitenin ön planda tutulduğu hatta bir zorunluluk olduğu herkes tarafından kabul edilen bir gerçek haline gelmiştir. Kalite artık tüm dünyada bir gelişmişlik, kurumsallaşma, başarı göstergesi sayılmaktadır.

Kalite, bir ürün veya hizmet ile ilgili özelliklerin belirlenen veya olabilecek ihtiyaçları karşılama derecesidir. Ülkelerin refah düzeyinin artışına ilişkin en kabul edilebilir kanıtı, ürettiği mal ve hizmetlerin kalitesinin değeri olduğu söylenebilir (Çakar ve Serdar 2002).

Hizmetin soyut, değişken bir kavram olmasından dolayı kalitesinin ölçülmesi, ürün kalitesini ölçmeye göre daha zordur. Bu durumun sebebi ise kalitenin çok değişik şekillerde bir yapı olarak karşımıza çıkmasıdır. Toplumun ve insanların ihtiyaçları doğrultusunda gerek öznel gerekse de objektif değerlendirmeler kalitenin farklı boyutlarını ortaya çıkarmıştır. Bireylerin taleplerinin karşılanması noktasında çeşitliliğin artması, kalitenin farklı özellikler ve şekillerde ayrı ayrı ifade edilebileceğini ortaya koymaktadır (Yatkın, 2004).

Hem imalat sürecinde hem de hizmetler sektörü için hizmet kalitesinin ne kadar önemli olduğunun görülmesi sonucunda, hizmet kalitesinin belirlenmesi ve ölçülmesi bilim insanlarını alakadar etmeye başlamıştır. Bu nedenle hizmet kalitesi bir çok akademisyen ve bilim adamı tarafından tartışılan ve araştırılan bir kavram haline gelmiştir. Bunun sonucu olarak hizmet kalitesine ilişkin şu ortak sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Tüketiciler açısından hizmet kalitesinin değerlendirilmesi işleminin zorluğu mamul kalitesini değerlendirmekten daha fazladır.

2. Tüketici beklentilerinin gerçekleşme oranına göre hizmet performansı ile beklentilerinin karşılaştırılmasının sonucunda hizmet kalitesi algılaması ortaya çıkar.

3. Kaliteye ilişkin değerlendirmeler bir çok aşamaya göre yapılmalıdır, sadece hizmet sonucuna göre yapılmamaktadır. Bununla beraber hizmetin veriliş aşamalarının değerlendirilmesini de içermektedir. Yani hizmeti alanlar sadece hizmetin sonucunu değil, aynı zamanda hizmetin veriliş şeklini de değerlendirmektedirler. Faydalanılan hizmet ayrılmaz bir bütün olarak değerlendirilir (Yılmaz, Filiz ve Yaprak 2007).

2.6.1. Eğitim Hizmetlerinde Kalite

Hizmetin kalitesinin ve niteliğinin algıda şekillenmesini sağlayan olgu hizmetlerin soyut bir kavram olmasıdır. Hizmet kalitesi konusu, kamu hizmetleri ve özel sektör hizmetleri açısından da zaman içerisinde çok defa araştırılmış ve incelenmiştir. Ayrıca her bir hizmetin türüne göre kalite literatürü oluşmuştur. Her bir hizmet türünün kendine has nitelikleri olması sebebiyle, o hizmete ilişkin kaliteyi belirleyen faktörler de denilmektedir (Özgen, 2011).

Eğitim hizmetleri açısından bakıldığında, eğitim hizmeti kalitesini belirleyici özellikler, (1) fiziksel alt yapı- donanım ve kaynaklar, (2) insan kaynakları, (3) finansal kaynaklar, (4) sosyal- kültürel çevre ve aile, (5) eğitim mevzuatı, (6) eğitim teknolojileri, (7) bilgiye ulaşma ve eğitim araçları, (8) eğitim yönetimi ve öğrenci hizmetleri (9) öğretim programları, (10) üniversite kültürü, (11) öğrenci-üniversite-özel sektör ilişkileri, (12) bilimsel, kültürel ve sportif etkinlikler özetlenebilir (Yıldız, 2006; Temel, 1999; Yıldırım, 2002).

Öğrencilerin eğitim ve öğretim hakkındaki memnuniyet seviyesi, üniversite içinde veya dışında gerçekleştirilen sosyal kültürel etkinlikler, şehrin doğal yapısı ve gerekse öğrencilerin görmüş oldukları kurum ve şehir insanın onlara karşı tutumu bakımından belirlenebilir.

Öğrencilerin beklentilerinin, memnuniyetlerin ve ihtiyaçlarının değerlendirilmesi bazı değişkenlerde kolayken yorumlanabilirken bazılarında ise epey zor olabilmektedir (Yılmaz, Filiz ve Yaprak, 2007).

Netice itibarıyla bir hizmet açısından kalitenin oluşması, o hizmete ait amaç ve ilkeler belirlendikten sonra, etkinlik, etkenlik ya da verimlilik boyutu ile ölçülebilir ve anlam kazanır.

2.6.2. Lisansüstü Eğitimde Kalite

Ülkelerin diğer ülkelere oranla rekabet etme potansiyeli, bilim üretme ve teknoloji geliştirme ile nitelikli insan gücü yetiştirilmesi arasında doğru orantılı olarak güçlü bir bağ bulunmaktadır. Üniversiteler, eğitimin en zirve noktada öğrenciler için hizmet olarak sunulduğu akademisyen ve bilim insanı yetiştirilen kurumsal platformlardır. Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinde Türkiye'nin de onayladığı ve sekiz yeterlilik aşamasından oluşan ön lisans, lisans, lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) seviyeleri yükseköğretimin uygulama alanında yerini almıştır (Günay, 2018).

Lisansüstü eğitiminde kaliteli bir eğitim sürecinin oluşması, var olan lisansüstü eğitim programları sayısının fazla olmasından daha önemlidir. Çünkü nitelikli araştırma ve çalışmalar, bilimsel ve teknolojik yenilikler ile bir ülkenin refah düzeyinin yükselmesine ve gelişmesine katkı sağlamaktadır (Bozan, 2012).

Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı tarafından hazırlanan ve 22 Ekim 2002 tarih 24914 sayılı Resmî Gazetede Yayınlanan “Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Kontrol Yönetmeliği” Yükseköğretim hizmetlerinde kaliteyi sağlamanın önemini belirtme konusunda öne çıkan uygulamalardan birisidir. İlgili yönetmeliğin amacı “yükseköğretim kurumlarının akademik programlarının eğitim-öğretim ve araştırma kalitelerini artırmak” olarak açıklanmıştır (md.1). Söz konusu yönetmelikle “Yükseköğretimde Akademik Değerlendirme ve Kalite Kontrolü Komisyonu”nun nasıl çalışacağı ve kurum içi değerlendirmelerin nasıl yapılacağı bildirilmiştir. Kaliteye ilişkin değerlendirmelerin içerik bilgisi, Yükseköğretimde Akademik Değerlendirme ve Kalite Kontrolü Komisyonunca oluşturulmuş olup, kurumlara iletilecek olan aşağıdaki temel veriler üzerine yapılacağı ifade edilmiştir. (md.9);

- Nitelik ve nicelik göstergeleri olarak kullanılacak olan istatistiksel veriler,
- Ders programlarının düzenlenmesi ile ilgili hususlar,
- Her dönem verilen derslerin eğitim-öğretimle ilgili bilgileri ve öğrenci başarısı
- Öğrenciye sunulan imkanlar ve rehberlik hizmetleri,
- Öğrenme kaynakları,
- Kaynakların verimli kullanılması ile ilgili alınan tedbirler,
- Kalite güvencesi ve kalitenin yükseltilmesi için alınan önlemler.

Kamuda olduğu gibi lisansüstü eğitimde hizmet kalitesinin arttırılmasına yönelik çalışmalar yükseköğretimde de hız kazanmıştır. Toplam Kalite Yönetimin kamuda

uygulanabilirliği ile tüm eleştiri ve zorluklara rağmen, yükseköğretimde öncü olabilecek kurum ve kuruluşların sayısının artması ülkenin geleceği için önemi büyüktür (Devebakan, Koçdor, Musal, Güner, 2003).

2.7. Etkililik Kavramı ve Eğitim Hizmetinin Etkililiği

Yönetim bilimlerinde kullanılan Etkililik kavramı, II. Dünya Savaşı ile beraber ortaya çıkmıştır ve adı geçen kavram ekonomi bilimi başta olmak üzere diğer bilim dallarına yayılmaya başlamıştır. Örgütlerin, yapmış olduğu eylem ve faaliyetlerin sonucunda amaçlarına ulaşma kapasitesi ve derecesini belirleyen bir performans boyutu olarak etkililik kavramı tanımlanabilir (Horngren, 2000, s. 229)

Örgütün farklı gruplarının taleplerinin hangi memnuniyet ölçüsünde karşıladığının "dışsal bir standardı" olarak ifade edilen örgütsel etkililik (Pfeffer ve Salancik 1978, s.11), yapılan iş veya hizmetin fayda düzeyi ve yapıldığı sırada kaynakların hangi ölçüde iyi değerlendirildiği etkililik kavramı içinde incelenmiştir (HJohnes ve Schwarzenberger, 2011). Değişik yorumlar ve açıklamalar olmasına rağmen etkililik kavramı, kurumların veya örgütlerin hedeflerine/amaçlarına ne ölçüde ulaştıkları olarak tanımlanmaktadır (Ergeneli, 2009, s.188).

Yönetimin görevleri arasında olan örgütsel etkililiğin sağlanması ve sürdürülmesi, yöneticinin birinci derecede sorumluluk alanına girmektedir. Bu anlamda yöneticilerin mevcut durumları gözden geçirerek, her şart ve koşula uygun etkililik ölçütü hazırlamak ve birbirine eşleştirmek görevleri arasındadır. Bazı genel etkililik ölçütler dört ana başlık altında özetlenmiştir (Özcan, 2014):

- 1- Amacın gerçekleşmesi, belirlenen amaçlara ulaşma
- 2- Kaynak elde etme, gerekli üretim girdilerin genişletilmesi
- 3- İç süreçler, sağlıklı örgüt sistemleri kurma ve devam ettirme,
- 4- Stratejik oluşumların doyumu, tüm önemli ve kilit hissedarların veya katılımcıların doyumunun sağlanması.

Fiziksel değerlerle ortaya koyulan verilerden değişik olarak etkililik kavramı, örgütün istediği sonuçlara ulaşma seviyesi olarak ifade edildiği için sonuç odaklıdır. Örnek olarak; bir firmanın veya şirketin teknik servisinde hazırlanmış olan ürün çıktığı ortaya koyar, hazırlanmış olan ürünler içinde çalışmaya elverişliler ve ihtiyaçlar için olumlu durumda olanlar sonuç olarak kaydedilir (Özcan, 2014).

1- Üretim Etkililiği = Gerçekleşen Üretim / Beklenen (planlanan) Üretim

2- Ekonomik Etkililik = Gerçekleşen Kar / Beklenen Kar

Eğitim hizmetinin etkililiğini belirlenebilmesi için, önceden ortaya koyulan hedeflerin başarılmasında eğitim kurumları ve bakanlıkların izlemiş olduğu prosedürler büyük oranda önem taşımaktadır. Eğitim hizmetlerinin özellikle yükseköğretim seviyesinde kaynak aktarımı ve eğitim için yapılan yatırımlara ilişkin getiri ve maliyetlerin, bireyler ve toplumun tamamı açısından değerlendirilmesi kaynakların etkin kullanılması sorununun çözülebilmesi açısından oldukça önemlidir.

Yükseköğretim seviyesinde önemli bir etkisizlik kaynağı olan aşırı talep oluşumu, eğitim hizmetlerinin ücretsiz ya da buna yakın sunulması sebebiyle ortaya çıkan etkililikten uzaklaştırıcı durum; öğrencilerin kayıt oldukları programlardan mezuniyetlerinin uzun yıllar sürmesine neden olmaktadır. Bu şekilde zaman, kaynak ve eğitim kalitesi bakımından sorun olan bir eğitim sisteminde hem kamu kaynaklarının etkin, ekonomik ve verimli olmaktan uzaklaştırmakla beraber ailelere de fazla maliyet olarak yansımaktadır. Daha da önemlisi öğrencilerin ve eğitimcilerin zamanlarından tasarruf etmesine engel teşkil etmektedir (Gölpek, 2011).

Ayrıca yükseköğretim kurumlarında yürütülen programların ders içerikleri ve uygulamaların hızla değişen dünya düzeni ve çalışma hayatına entegre olmayan yapıda bir yol izlenerek yenilenmemesi, etkin bir eğitim anlayışından uzaklaşılmasına sebep olacaktır. Bu sebeple etkili ve kalite yönünden istenilen seviyeye ulaşılabilmesi amacıyla eğitim hizmetini verenler bu hizmeti alanlar ile hizmetin yürütüldüğü birim ve kurumların karşılaştığı zorlukların analiz edilmesi, değerlendirmelerinin göz önünde bulundurularak ihtiyaçların belirlenmesi gereklidir.

Eğitim hizmetinin etkililiğinin ölçümü noktasında; elde edilen faydaların, eğitimin amaçlarının gerçekleşme düzeyinin, eğitimin değerinin, eğitimin geliştirme imkanlarının ve eğitim sorumlularının performanslarının değerlendirilmesi için yapılan sistematik bir çalışma olarak tanımlanabilir. Günümüze kadar yapılan teorik çalışmalar ile araştırmalarda, çalışmalarının üç boyutta ele alındığı görülmüştür. Eğitim programının hazırlanması ilk boyut ile ilgilidir. Eğitimin tasarlanması, geliştirilmesi, eğitim sürecinde ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanma seviyesinin belirlenmesi ve eğitim programının planlanan şekilde uygulanmasına ilişkin değerlendirmeler bu boyutun içinde ele alınmaktadır. Başlangıç noktası, eğitim ihtiyacının belirlenmesine tespit edilip edilmediği ve eğitimlerin beklentileri ne derecede karşılayabildiği ile üniversite ve diğer

eğitim kurumları açısından sağlanan faydalar dönemin sonunda ortaya konulmaktadır. (zcan, 2014)

2.8. İş sağlığı ve Güvenliği Kavramı

Hem sağlık hem de güvenlik yönünden iki kısım olan İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) kavramı, sağlık alanı kısmında, sağlık eğitimi mezunlarının uzmanlığından bahsedilirken, güvenlik tarafında ise teknik eğitime tabi tutulan mezunların uzmanlığı söz konusudur. Dünya Sağlık rgt (WHO) ve Uluslararası alışma rgt (ILO) tarafından iş sağlığının genel tanımı yapılmış ve genel olarak kabul görmüştür.

Bu adı geçen örgütlerin iş sağlığı tanımı; fiziksel olmanın yanı sıra bireylerin ruhen ve sosyal olarak da ortalama yaşam standartlarına uygun olması beraberinde iş hayatında görev alan tüm kişilerin sağlık ortamlarının en güzel şeklide idame ettirilmesi olarak tanımlanmıştır.

Buna istinaden çalışanların buldukları çalışma hayatında ki bütün olumsuz durumlardan arındırılması, meslek ve meslek erbapları arasında uyum sağlanması olarak ifade edilebilir (Yiğit, 2013, s.2). İşçi sağlığı ve iş güvenliği adıyla anlatılmaya çalışılan bu kavram ilk olarak işçileri tanımlamak amacıyla ortaya çıktığından kavram dar veya geniş biçimde ele alınabilir. En kısa tanımıyla bu kavram, işyeri sınırları ve iş çevresinde doğan tehlikelere karşı işçinin sağlık ve emniyetinin korunmasını ifade etmiş fakat bu tanım ve sınırlandırma yeterli olmamıştır. Genişleyen yeni tanımda iş yerinde ve dışında meydana gelecek bütün olumsuz durumların önlenmesi için gerekli bütün tedbirlerin alınması olmuştur (Beyazıt, 2006).

Genel olarak iş sağlığı, sadece işyeri ile sınırlı kalmamış, çalışanların karşılaştığı bütün tehlikeleri ortadan kaldırmayı hedeflemiştir. Bu sebeple geniş bir tarif ile iş sağlığı, işyeri ve çalışan haricinin bir işletmenin yapmış olduğu bütün ticari eylem faaliyetlerinden etkilenen toplumu ve bireyleri iine almıştır. Böylece iş sağlığı tanımı genişleyerek misafirlerin, çalışanların, ziyaretçilerin, müşterilerin ve halkın sağlığını bozacak bütün tehdit ve etkiler olarak sınırları geniş kavram içine alınmıştır. Buradaki amaç sadece işçiler değil işçi sınıfı dışında herkesin sağlığının korunması amalandığının ifade edilmesidir (şen, 2015).

2.8.1. İş Sağlığı ve İş Güvenliğinin Tarihi Süreci

Sanayi Devrimi sonra ortaya çıkan iktisadi ve politik durumun bir tezahürü olması, çalışma hayatı olarak tanımlanan olgunun geçmişi de irdelendiğinde; bu süreci tarihi olarak ilk başlama seviyelerine götürebilme imkânı oldukça zordur. Tarih incelendiğinde yapılan ilk iş paylaşımı ilkel zamanlarda cinsiyetler arasında imece usulü olarak iş bölümü yapıldığı görülse de tarım devriminden sonra yerleşik hayat geçen köle toplumlarda görüldüğü araştırmalardan ortaya çıkmaktadır (Çiçek ve Öçal, 2016).

2.8.2. Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği

Türkiye’de İSG alanında yapılan düzenlemeler ve çalışmalarla doğrultusunda İSG mantığının yerleşmesiyle beraber, meydana gelen iş kazası sayılarında azalmalar olduğu görülmektedir.

Bu duruma rağmen, Türkiye’de hâlâ iş sağlığı güvenliği kavramından gerçek ihtiva ettiği manasından uzak olarak, çalışanların kişisel korumalarını sağlayan donanım kullanmaları olarak anlaşıldığı görülmektedir. Bu şekilde olması Türkiye’de İSG kültürünün yerleşmesinde ve ilerlemesinde uzun bir mesafe aşılması gerektiğini gösteren bir gerçektir. Daha güvenli çalışma ortamları oluşturmak için hukuki, teknik ve organizasyon olarak güçlü bir takım iş birliği içerisinde İSG tedbirleri alınması gerekmektedir. Fakat iş kazası sayılarını daha az seviyeye indirmek için daha güvenli çalışma ortamları oluşturulması tek başına yeterli olmadığı anlaşılmaktadır (Ceylan, 2012; Yılmaz, 2009).

Bu alanda gerekli donanıma sahip ve nitelikli eğitim almış uzmanların olması sayesinde güvenli bir çalışma ortamının ortaya konulabilmesi sağlanabileceği gibi çeşitli hukuki, tıbbi, teknik ve organizasyonel faaliyetlerinde beraberinde oluşturulması gerekmektedir. Bu sebeple hem İş Sağlığı ve Güvenliği uzmanlarının yanı sıra işyeri çalışanlarının İSG eğitimlerinin aksatılmaması önem arz etmektedir. İş kazası ve meslek hastalıklarının en aza indirilmesi için İSG birliği oluşturulması, İSG alanında uzman iş güvenliği personeline gereksinim duyulmaktadır (Ceylan, 2012; İşler, 2013).

2.8.3. İş Güvenliği Uzmanlığı

İSG hizmetlerinde görev yapan iş güvenliği uzmanlarının özellikleri, eğitimleri ve belge alma işlemleri, sorumluluk alanları ve görev sahaları ile çalışma usul ve esaslarını

belirleyen yönetmeliktir. Resmî Gazete’de ilk olarak 27 Kasım 2010 tarihinde 27768 sayılı ilgili yönetmelik yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

“İş güvenliği uzmanı”, yönetmeliğin ilgili maddesine göre bakanlıkça yetkilendirilen “İş sağlığı ve güvenliği alanlarında çalışacak, uzmanlık belgesi almış, bakanlık ve bakanlığa bağlı kuruluşlarında çalışma düzeninin kontrol eden denetimini yapan denetçiler/müfettişler ile mimarlık veya mühendislik eğitimi verilen ilgili fakültelerden mezun olan teknik elemanlar” olarak tanımı yapılmıştır.

2.8.4. İş Güvenliği Uzmanlığı Belge Sınıfları

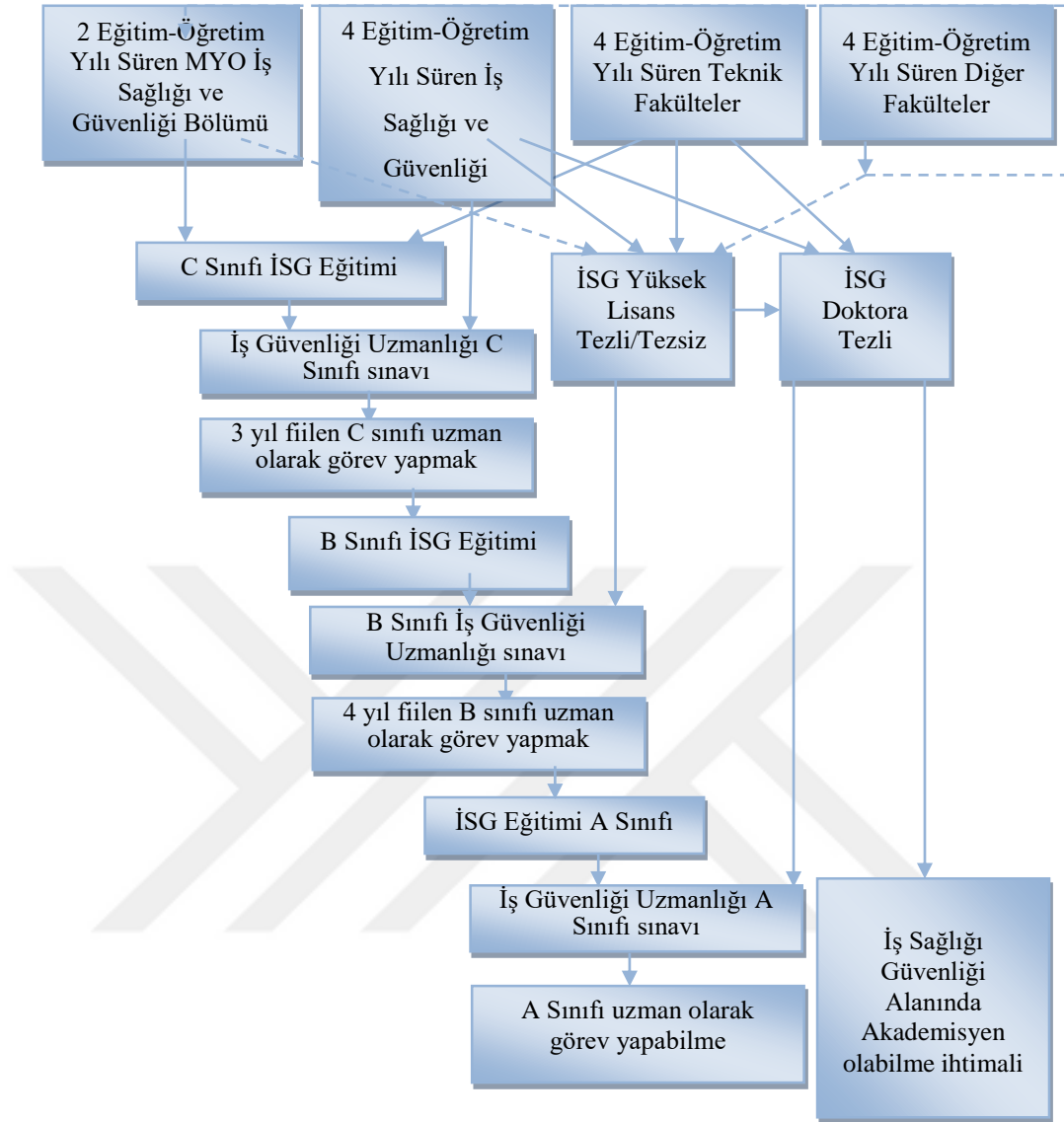
Resmî Gazete’de 26 Aralık 2012 tarih ve 28509 sayısında işyerlerinin İSG açısından yer aldığı tehlike durumuna göre “İşyeri tehlike sınıfları iş sağlığı ve güvenliği başlığı altında sınıflandırılmıştır. İlgili tebliğde değişiklik yapılmasına ilişkin karar Resmî Gazete’de 2014 yılında yayınlanmıştır. Söz konusu tebliğ doğrultusunda statüsü işyeri hükmünde olan çalışma mekanlarının İSG bakımından bulunduğu tehlike sınıfları üç başlık altında sınıflara ayrılmıştır.

İSG bakımından ayrılan tehlike sınıfları; (Az tehlikeli olan-tehlikeli olan ve çok tehlikeli olan) işyerleri olarak belirtilmiştir. Bu duruma göre tehlike sınıflarına göre işyerlerinde çalışma düzeni tehlike sınıflamasına göre 6331 sayılı iş kanunu, 28339 sayılı ve 30 Haziran 2012 tarihli Resmî Gazete’de yayınlanmış ve şöyle belirtilmiştir. 6331 sayılı iş kanununda sınıflamaya göre; Az tehlike olan, tehlikeli ve çok tehlikesi bulunan işyerlerinde çalışmak için A sınıfı belge sahibi olanlar, az tehlike olan ve tehlikeli nitelikte bulunan işyerlerinde B sınıfı belge sahibi olanlar, az tehlike olan işyerlerinde C sınıfı belge sahiplerinin çalışma imkânı bulunmaktadır (Sivrikaya, 2016).

2.8.5. İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri

Türkiye’de yürütülmekte olan iş güvenliği eğitimi almak için Üniversitelerin ilgili bölümleri ve bakanlığın ilgili eğitim kurumları yetkilendirilmiştir. Üniversitelerin ilgili Fakülte ve Enstitülerinde açılan ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora seviyesinde programlar ile İSG alanında eğitime devam edilmektedir.

Bununla beraber Bakanlığın yetkilendirdiği eğitim kurumlarında, Bakanlık tarafından uygun bulunan fakültelerin mezun olanlarının katılabilecekleri kurslarda iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verilmektedir. Söz konusu eğitimin nasıl verildiği hakkında ilgili yönetmelikte bahsedilmiştir. İş güvenliği uzmanı olmak için Türkiye’de alınması gereken eğitim seçenekleri aşağıda belirtilmiştir. (Sivrikaya, 2016)

Şekil 2. İş güvenliği uzmanlığı için Türkiye’de alınabilecek eğitim alternatifleri (Sivrikaya, 2016)

İş güvenliği uzmanlığı (C) sınıfı belgesine eğitim alarak sahip olabilmek için gerekli şartlar aşağıda belirtilmiştir:

- 1) İş güvenliği uzmanlığı C sınıfı eğitime katılarak yapılacak olan C sınıfı iş güvenliği uzmanlık sınavında başarılı olan mühendislik veya mimarlık gibi aşanlarda eğitim verilen ilgili fakültelerden mezun olanlar ve teknik elemanlar,
- 2) İş sağlığı ve güvenliği lisans programını ilgili üniversitelerde tamamlayanlar için yapılacak olan C sınıfı iş güvenliği uzmanlığı sınavını başarı ile tamamlayanlardır (Sivrikaya, 2016).

2.8.6. Eğitim Kurumlarında Verilen İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi

Mühendislik veya mimarlık fakültelerin mezun olanlar ve teknik eleman statüsünde olanlar iş güvenliği uzmanlığı © sınıfı için eğitim alma hakkına sahiptirler. Söz konusu eğitimin nasıl olacağı hakkında açıklama Yönetmeliğin ilgili maddelerinde belirtilmiş ve İş Güvenliği Uzmanlarının çalışma prensiplerinden bahsedilmiştir. Eğitimin içeriği hakkında yönetmelikte ayrıntılı olarak bilgi verilmemiştir. Alanında uzman eğiticiler tarafından bu programın eğitiminin sürdürüleceği belirtilmiştir. İş güvenliği uzmanlarının eğitimleri Yönetmeliğin 25. Maddesine göre: “İş güvenliği uzmanlarının eğitimleri teorik ve uygulamalı programlar olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır ve programda görevli eğitmenler ile programın konusu ve içeriği, özellikleri komisyonlarca belirlenmektedir. Teorik kısmı 180 saatten oluşan eğitim programının süresi, tek bir program dâhilinde 40 saat olan uygulama kısmı ve toplamda 220 saatten az olamamakla beraber uygulanabilir. Eğitim sürecinde en fazla yarısı uzaktan eğitim ile verilebilen teorik eğitim dersleri bulunmaktadır. En az bir iş güvenliği uzmanının bulunduğu ve görevlendirildiği işyerlerinde uygulamalı eğitimler, iş güvenliği uzmanları için yapılır” şeklinde ifade edilmiştir. (Sivrikaya, 2016).

Bu eğitim bazı üniversitelerin sürekli eğitim vb. bünyesinde açılan programlarda ve Bakanlığın yetkilendirdiği eğitim kurumlarında verilebilmektedir. Bu kurumlardaki eğitimlerde, iş güvenliği uzmanlığı eğitim konuları belirlenirken üç sınıfa ayrılmış olan işyerleri dikkate alınabilmektedir. Örnek verilecek olursa, az tehlikeli işyerlerinde © sınıfı iş güvenliği uzmanlarının görev üstlenmeleri sebebiyle, iş kanunu ve hukuku bilgisi, güvenlik kültürü, koruyucu ekipman gibi genel konulara üzerinde durulmaktadır. Her işyerinde olması gereken A), (B) ve (C) sınıfı uzmanlıklar için düzenlenecek eğitimlerde, iş hayatına yönelik denetim, zor şartların idaresi ve yönetimi gibi konular üzerinde eğitim konularına önem verilmektedir. Bakanlık tarafından belirlenmiş ve yetki verilen eğitim birimlerinin takip ettiği ve uygulamaya koyduğu müfredat ve ders süresi belirlenmiştir (Sivrikaya, 2016).

2.8.7. Üniversitelerde İş Sağlığı ve Güvenliği Yüksek Lisans Eğitimi

Üniversitelerin Türkiye’de *İş Sağlığı ve Güvenliği* yüksek lisans eğitimlerine ilişkin gerekli bilgiler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

İş Sağlığı ve Güvenliği veya İş Güvenliği Programları ile Yüksek Lisans Eğitimi Veren Üniversiteler

Üniversite/Enstitü Adı	Programın Adı	Program Türü
Afyon Kocatepe Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü	İş Güvenliği	Tezsiz UÖ
Akdeniz Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezsiz
Acıbadem Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezli / Tezsiz
Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezsiz
Avrasya Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezli / Tezsiz
Çukurova Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü	İş Güvenliği	Tezli / Tezsiz
Esenyurt Üniversitesi, İstanbul/Fen Bilimler Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezli / Tezsiz
Hacettepe Üniversitesi/Halk Sağlığı Enstitüsü	İş Sağlığı	Tezli
İstanbul Kültür Üniversitesi/Sosyal Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezsiz
İstanbul Ticaret Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezli / Tezsiz
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniv. /Sağlık Bilimleri Enstitüsü	İş sağlığı ve güvenliği	Tezli /Tezsiz
Kocaeli Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezli / Tezsiz
Marmara Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü	İş Güvenliği	Tezsiz UÖ
Mevlâna Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezsiz
Okan Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezli/Tezsiz

Fatih Üniversitesi, İstanbul /Fen Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezli / Tezsiz
Fırat Üniversitesi/Sosyal Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezsiz
Gazi Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezsiz
Gaziantep Üniversitesi/Sosyal Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezsiz
Gedik Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezli / Tezsiz
Gelişim Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezsiz
Orta Doğu Teknik Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezli / Tezsiz
Osman □Gazi Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezsiz
Sakarya Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezsiz
Selçuk Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezsiz
Süleyman Demirel Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezsiz
Turgut Özal Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezsiz
Uluslararası Antalya Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezsiz
Üsküdar Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezli / Tezsiz
Yeditepe Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü	İş Sağlığı ve Güvenliği	Tezsiz
Yıldız Teknik Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü	İş Güvenliği	Tezsiz

Tablo 2’de belirtildiği üzere Türkiye’de 32 üniversitede İSG eğitimi yüksek lisans programı olarak yürütülmektedir. Devlet Üniversitesi olarak 20 ve Vakıf Üniversitesi 13 eğitim veren Yükseköğretim Kurumu bulunmaktadır. İş Sağlığı ve Güvenliği, İş Sağlığı, İş Güvenliği programları ile Yüksek Lisans eğitimleri tabloda belirtilen Üniversitelere bağlı Enstitülerde verilmektedirler. İş Sağlığı, İş Güvenliği veya İş Sağlığı ve Güvenliği eğitimleri tezli ve tezsiz lisansüstü programlar olarak yürütülmektedir. Ancak Tablo 1’de görüldüğü üzere programların yarısından fazlası tezsiz yüksek lisans programı olarak

eğitim vermektedir. Ayrıca İSG alanında doktora programı olan üniversitelerde bulunmaktadır.

Genel olarak iki yarıyıda bitirilme imkanının olduğu İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programının yanı sıra tezli yüksek lisans programları, 4 yarıyıl da eğitim tamamlanabilmektedir. İş Sağlığı ve Güvenliği tezli-tezsiz yüksek lisans programından mezun olmak için tezsiz de 90 AKTS, 30 kredi ve 10 ders ile bir dönem projesi dersi alınarak bir yüksek lisans projesi hazırlanması gereklidir. Tezli yüksek lisans programından mezun olabilmek için ise 120 AKTS olmak üzere toplam da 21 kredisi olmak üzere toplam yedi ders ve seminer konulu bir dersi ve belirlene bir konuda tez hazırlanması yeterlidir.

Tezli-tezsiz İSG yüksek lisans programlarına farklı alanlarda çalışmaya devam eden ve lisans mezunu olan uzmanlık belgesi almayı isteyen mühendis, mimarlar ve teknik elemanlar C sınıfı iş güvenliği uzmanı belgesi olmayanlar, bahsi geçen eğitim programlarına kayıt talebinde bulunmaktadır. Böylece (B) sınıfı iş güvenliği uzmanlığı sınavına girme hakkı elde edilebilmesi için (C) sınıfı iş güvenliği uzmanı olmadan fırsat kazanılmaktadır. Yüksek lisans programından başarı ile mezun olan öğrenciler, “İş Sağlığı ve Güvenliği Tezsiz Yüksek Lisans” diploması almayı hak kazanan öğrenciler, Bakanlığın yapmış olduğu (B) sınıfı iş güvenliği uzmanlığı sınavına girebilmektedirler. İSG uzmanlarının daha kaliteli bir program dahilinde yetişmesini sağlamak için Yüksek lisans programlarında ders içeriklerinin sektörün talep ve gereksinimlerine karşılık verecek şekilde hazırlanması önem arz etmektedir. Öğretim elemanlarının İş sağlığı güvenliği eğitimi aşamasında kendi uzmanlık alanlarında ders vermeleri sayesinde adayların görev almayı düşündükleri sektörde iş güvenliği uzmanı olmalarına doğrudan katkı sağlayacaktır. İSG tezsiz yüksek lisans programlarında bitirme projesi ve tez kapsamında iş güvenliği uzmanı adayları, çalışmak istedikleri alanlarla ilgili ayrıntılı bir araştırma yapma imkânı bulabilirler. Bu doğrultuda iş sağlığı ve güvenliği alanında kaliteli ve nitelikli iş güvenliği uzmanları yetişmesi sağlanacaktır (Sivrikaya, 2016).

2.9. Eğitim Hizmetlerine Öğrencilerin Katılımı ve Değerlendirmeleri

Eğitimde iyi bir uygulama için önemli bir yere sahip olan öğretim üyesi ve öğrenci arasında ki etkili iletişimin yanı sıra beraber grup çalışması yapabilme, aktif öğrenmeyi destekleme, geribildirim hızı, görev süresine vurgu yapılması, yüksek beklentilerin olduğunun vurgulanması, farklı özellik ve yetenekleri olan kişilere saygı gösterebilmenin gerekliliği ön plana çıkmaktadır (Bağrıacık Yılmaz, Su Tonga & Çakır, 2017). Uygulama olarak eğitimde başarının yakalanılması için paydaş olan öğretim üyesi, personel, öğrencilere odaklanmak yerinde bir işlem olacaktır. Eğitim alınan kurumun ve eğitim veren kişilerin kim olduğundan çok öğrenciler tarafından, eğitimin kalitesi, eğitimle elde edecekleri amaçlara ulaşmakta harcanan zaman ve enerjinin öğrenmelerine, kişisel gelişimlerine nasıl katkısı olacağı konusuna ilgi gösterirler (Kuh, 2001). Ayrıca eğitim kurumlarındaki etkinliklerin ve faaliyetlerin kalitesi öğrencilerin bir okulda eğitime devam etmeleri için önemli bir yere sahiptir. Eğitim faaliyetlerine katılımında öğrencinin istekli ve hevesli olması önemlidir. Bu aktivite ve eğitim faaliyetleri arasında öğretim elemanın yönlendirmeleri, vermiş olduğu ödevleri yapmak, derse katılım sağlamaları aktiviteler yer almaktadır. Bununla beraber öğrencinin istekliliğini gösteren diğer bir olgu kendisine verilen görev ve ödevleri yaparken karşılaştığı zorluk ve göstermiş olduğu çabadır (Schlechty, 1994). Yapılan Araştırmalarda öğrencilerin derslere ve eğitim adına düzenlenen etkinliklerine katılımları, eğitim kurumunun hedef ve amaçlarına verdikleri değer olarak tanımlanmıştır. Araştırmalarda elde edilen ortak anlayışa göre davranışa ve psikolojiye göre öğrenci katılımının iki bileşen altında toplanmış olmasıdır. Öğrencinin kendini okula ait hissetmesi psikolojik bileşen ve okulda arkadaşları tarafından kabul edilmiş olmasıyla alakalı bir durumdur.

Ortak bir görüş olarak öğretim elemanları, derslerde öğrencilerin özgür bir şekilde katılımının sağlanması ve değerlendirilmesi, onaylanması ve onlara yeni görevler verilmesi öğrenci katılımına arttıran önemli noktalar olduğu belirtilmiştir. Birçok faydasının olduğunu gösteren anlamlı bir öğrenci katılımı hakkında tablo 3'de bileşenlerin faydaları ve sonuçları gösterilmiştir (Fletcher, D., & Tobias, S. 2005).

Tablo 3.

Anlamli Bir Öğrenci Katilimından Kimin, Neyin Etkilendiği ve Çıktıları (Fletcher, J. D., & Tobias, S. (2005)

Anlamli Öğrenci Katilimından Kim Etkilenir?	Ne Etkilenir?	Anlamli Öğrenci Katilimının Çıktıları Nedir?
Öğrenciler	Akademik Başarı sonucu: Öğrenme / sosyal ve ekonomik durum/ cinsiyet eşitsizliği/ derslere katılım / mezuniyet sayısı ve oranı/hayat boyu okuma ve öğrenme	Eğitim ve akademik çalışmalara olan isteklilik/ mezuniyet sayısı/ öğrenci katılımında ki artış/sınav başarı oranlarında artış
Öğrenciler ve Yetişkin Bireyler	“İlişkiler: Ortama katılım, kendini ait hissetme, topluluk içinde bulunma arzusu / Uygulama ve Prosedürler: Uygulanan Eğitim müfredatı, öğrenme çıktılarının değerlendirilmesi/ öğrenme değerlendirme, eğitime yönelik karar verme	“Eğitim kurumuna aitlik hissini artırması ve motivasyonda artış, eğitsel hedeflerin tanınabilmesi yetişkinlerin eğitim kurumuna yeni bakış açıları kazanabilmesini sağlar, ortak inisiyatif ve kurallar oluşur, program ve kararların kabulü artar.”
Öğrenciler, Yetişkinler ve Okul Sistemleri	“Kanunlar ve Politikalar: Kanun ve yönetmelikleri, finansman Kültür: Öğrenciler ve öğretim elemanlarının davranışları, eğitim ortamları, sosyal ilişkiler”	“Kurul ve komite toplantılarında yetkili pozisyonlar, devamlı kaynak aktarımı, gelişim kaydı, öğrenciyi destekleyen katılımlar. Pozitif ve üretken iklimler; öğrenci sorumluluklarını paylaşan yeni insan kaynakları, öğrenci ve yetişkin bireler arasında etkili ilişkiler.”

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde verilerin toplanma süreci araştırmanın modeli ile verilerin çözümlenmesinde kullanılan işlemlerden bahsedilmektedir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma için genel olarak ATÜ İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programının, programda eğitim alan öğrencilerin görüşlerinin değerlendirilmesi yapılması amaçlanmaktadır. Araştırmacının hazırlamış olduğu anket formu öğrencilere değişik formlarda sorular yönelmek üzere oluşturulmuştur. Araştırmada kullanılan anket üç bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemeye yönelik olarak hazırlanmış olan 4 soru, ikinci bölümünde ise, ATÜ İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programının kalitesini değerlendirmeye yönelik öğrenci görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanmış olan 25 soru bulunmaktadır. Üçüncü bölümde ise ilgili programın etkililiğini değerlendirmek amacıyla öğrencilere 13 soru yöneltilmiştir.

Öğrencilerin görüşleri, Google Formlar (Google Forms) üzerinden 2020-2021 eğitim-öğretim yılında araştırmacı tarafından toplanmıştır.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracının geliştirilmesinde, yapılan inceleme ve araştırma neticesinde; Eğitim Yönetimi Uzaktan Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Kalitesinin Öğrenci ve Öğretim Üyeleri Açısından Değerlendirilmesi doktora tezi (Yıldızhan, 2017), Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi Yüksek Lisans Programının Verimliliğinin ve Etkililiğinin Değerlendirilmesi, doktora tezi (Özcan, 2014) Uzaktan Eğitim Programlarının Etkinliliğinin Değerlendirilmesi (G.Ü. Bilişim Sistemleri Uzaktan Eğitim Tezsiz Yüksek Lisans Programı Örneği) (Yadigar, 2010) yüksek lisans tezleri incelenmiş; İSG tezsiz yüksek lisans programının etkililiği ve kalitesinin ölçülmesi için anket sorularının hazırlaması sürecinde, örnek teşkil edecek sorular barındırması nedeniyle (Yıldızhan, 2017) doktora tezinden ve uzman görüşlerinden faydalanılmıştır. Araştırmanın anketi EK-1’de verilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini ATÜ İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programına devam etmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır.

ATÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'nden alınan verilere göre çalışma evreni oluşturulmuştur. ATÜ İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programında toplam 195 öğrenci bulunmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubunda, ATÜ İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programında kayıtlı toplam 168 öğrenciye ulaşılmış ve bu öğrencilere anket uygulanmıştır.

3.3. Verilerin Toplanma Süreci

2020-2021 eğitim-öğretim yılı ve sonrası ATÜ İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programının kalite ve etkililiğinin ölçülmesi için anket formu geliştirilmiştir. Anket formu geliştirilme süreci hakkında araştırmanın modelinde bahsedilmiştir.

Veri toplama aracındaki cümlelere; araştırmacı, konuyla ilgili bilimsel çalışmaların incelenmesi, alanında uzman kişilerin görüşlerinin alınması sonrasında son hali ortaya koyulmuş olup, geçerli bir kapsam birliği oluşturulmaya sağlanmaya çalışılmıştır.

Tüm bu işlemlerden sonra veri toplama aracı çalışma gurubuna uygulanmıştır. Anket üç bölüm ve toplam 38 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemeye yönelik olarak hazırlanmış olan 4 soru, ikinci ve üçüncü bölümünde ise ATÜ İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programının kalite ve etkililiğinin değerlendirmesi amacıyla öğrenci katılımcılardan alınan yanıtlar doğrultusunda hazırlanmış olan 38 tane 5'li likert tipi madde (Tamamen Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Hiç Katılmıyorum) bulunmaktadır. Araştırmada kullanılan anket gerekli izinler alınarak uygulanmıştır. Kurum Etik Onay Belgesi EK-2'de verilmiştir. Anket 2021 Ocak ayında araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

2020-2021 eğitim-öğretim yılı ATÜ İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programının öğrencileri nazarında etkililiği ve kalitesinin değerlendirilmesi için çalışma gruplarına uygulanmış olan anketler uygulama sonunda tek tek incelenmiş ve toplanmış

olan veriler bilgisayar ortamında SPSS istatistik paket programı kullanılarak veri tabanı oluşturulmuştur.

Programı takip etmekte olan öğrencilerin kişisel özellikleri tablolar halinde sunulmuştur.

İSG tezsiz yüksek lisans programında yapılan kalite ve etkililik anketi yedi bölüme ayrılarak verilen yanıtlar incelenerek sonuçlandırılmıştır. Bu bölümler amaç, içerik, kalite, etkililik, ölçme ve değerlendirme süreçleri, eğitim ortamı ve teknik destek, öğretim elemanları başlıkları adı altında değerlendirilmiştir.

İSG tezsiz yüksek lisans programının kalite ve etkililiğinin ölçülmesi için oluşturulan ankette bulunan maddelerine yönelik değerler frekans (f) ve yüzde dağılım (%) hesapları yapılarak yorumlanmıştır.

Anketin geçerliliğini ve güvenilirliğini ölçmek için yapılan analizler sonucunda anketin güvenilirliği Alpha 0,985 olarak bulunmuş ve tablo 4’de gösterilmiştir.

Elde edilen veriler, araştırmanın sorularından alınan yanıtlar, anlamlı olarak değerlendirilebilmesi için tablolar halinde yorumlanmıştır.

Tablo 4

Cronbach Alpha Güvenilirlik İstatistikleri

Cronbach Alpha	Standart Öğelere bağlı olarak Cronbach Alpha	N Öğeleri
0,985	0,986	38

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1.Bulgular

Bu bölümde, ATÜ İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin bu programı değerlendirmelerine ilişkin bulgular iki ana kesim halinde verilmektedir.

A - Öğrencileri betimlemeye yönelik bilgiler

B - Öğrencilerin izledikleri programı değerlendirmelerine yönelik bulgular

Öğrencileri betimlemeye ilişkin bilgiler kesiminde, araştırmamıza katılan öğrencilerin demografik (cinsiyet, yaş, çalışma durumları gibi) özellikleri sayısal verilerle belirtilmektedir. Bu veriler, öğrencilerin ATÜ İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programına ilişkin görüşlerini daha anlamlı bir biçimde yorumlayabilmek için değerlendirilmiştir.

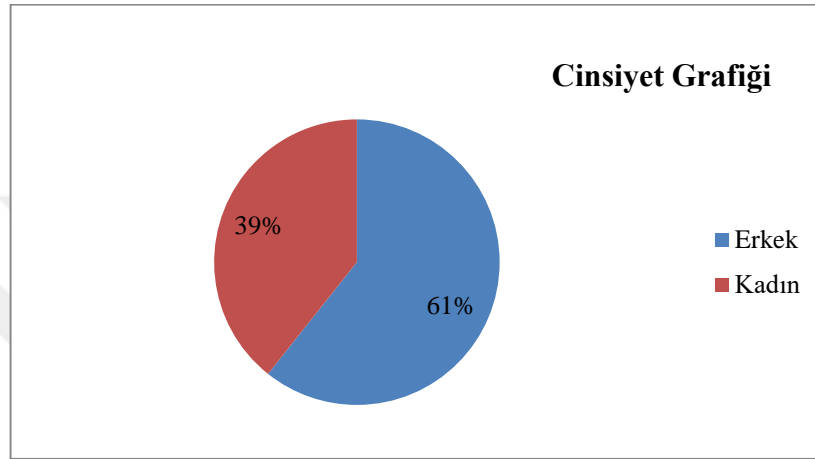
Öğrencilerin ATÜ İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programlarına ilişkin görüşlerinin yer aldığı kesimde ise araştırmamıza katılan öğrencilerin programın değişik boyutlarına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Öğrencileri Betimlemeye İlişkin Bulgular

Bu kesimde ATÜ İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programına katılan ve anket formunu doğru ve tam cevaplayan 168 öğrencinin kişisel bilgileri yer almaktadır.

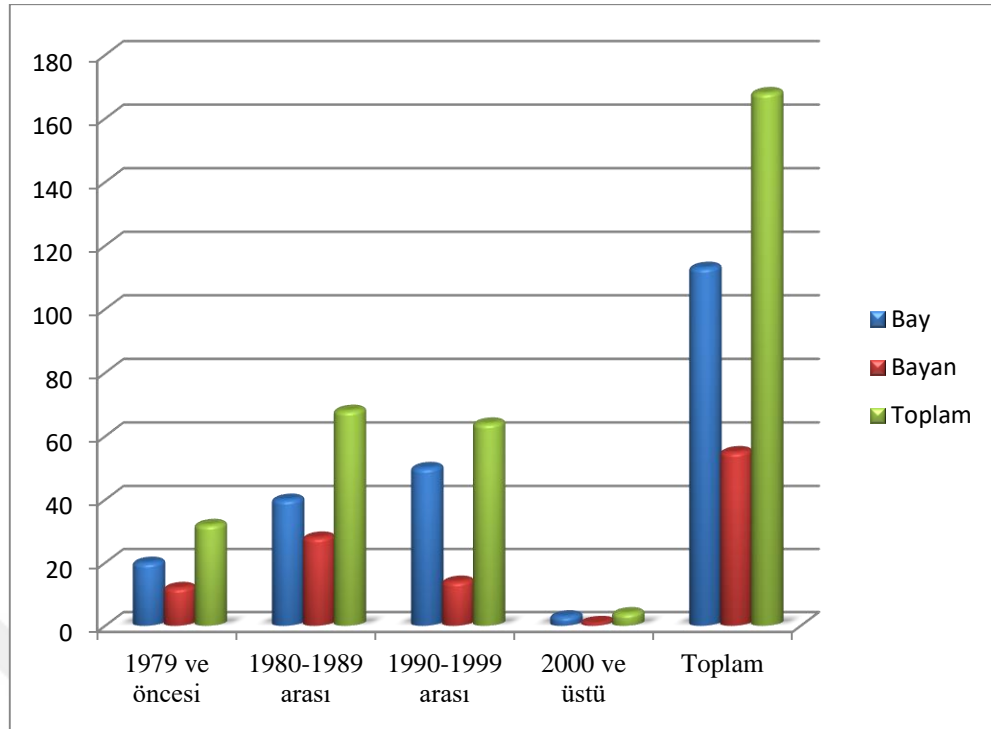

Şekil 3. Öğrencilerin cinsiyet grafiği

Tablo 5
Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrenci katılımcıların Frekans ve Yüzelik Oranları

Cinsiyet	F	%
Erkek	102	60,7
Bayan	66	39,3
Toplam	168	100

Bulgular araştırmaya katılan İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programı öğrenci katılımcıların Tablo 3'te yer alan cinsiyet değişkenine göre 102 tanesinin erkek 66 tanesinin ise bayan olduğunu orta koymaktadır. Ankete katılım da % 60,7 oranında erkek katılımcı, % 39,3 bayan katılımcı olduğu görülmektedir. Ankete katılım olarak erkeklerin daha fazla olduğu görülmektedir.

Şekil 4. Öğrencilerin yaş ve cinsiyet grafiği

Tablo 6
Öğrenci katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Yaş	F	%
1979 ve öncesi	32	19
1980-1989 arası	68	40,5
1990-1999 arası	64	38,1
2000 ve üstü	4	2,4
Total	168	100

Tablo 6'da yer alan bulgular araştırmaya katılan İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programı Öğrenci katılımcıların yaş dağılımı incelendiğinde 1979 ve öncesi öğrenci sayısı 32 ve % 19, 1980-1989 arası olan öğrenci sayısı 68 ve % 40,5, 1990-1999 arası öğrenci sayısı 64 ve % 38,1, 2000 ve üstü öğrenci sayısı 4 ve % 2,4, olarak görülmektedir. 1980-1989 arası 68 öğrenci % 40,5 ile tezsiz yüksek lisans programına en

yoğun ilgiyi göstermiştir. 2000 ve üstü aralığındaki 4 öğrenci ise %2,4 ile en az ilgiyi göstermiştir.

Tablo 7
Öğrenci katılımcıların Meslek Değişkenine Göre Frekans ve Yüzelik Dağılımları

Branş	F	%
Özel sektörde işveren	18	10,7
Kamu sektöründe memur	50	29,8
Kamu sektöründe işçi	11	6,5
Özel sektörde işçi	34	20,2
Uzmanlık isteyen meslekler (Avukat, Mühendis, Doktor, Mali müşavir vs.)	38	22,6
Öğrenci	8	4,8
Diğer	9	5,4
Total	168	100

Tablo 7’de yer alan bulgular araştırmaya katılan lisansüstü programı öğrenci katılımcıların meslek değişkenine göre kamu sektöründe memur sayısı 50 ve % 29,8 olarak programa en yoğun ilgi gösteren branş olarak öne çıkmaktadır. Diğer branşların katılımı tabloda yüzde ve sayı olarak gösterilmiştir.

5.2. Programın Amacı Konusundaki Görüşler

Öğrencilerin İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programının amacına yönelik görüşleri tablo 8’de belirtilmiştir.

Tablo 8
Öğrencilerin Programın Amacına Yönelik Görüşleri

Amaç	Tamamen Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%		
Ders içerikleri belirtilen öğrenme hedeflerine ulaşılmasını sağlamıştır.	68	40.7	62	36,7	34	20.0	4	3,3	-	168
										100.0

Tablo 8 incelendiğinde, öğrencilerin yaklaşık % 40’ı “programın ders içeriklerinin belirtilen öğrenme hedeflerine ulaşılmasını sağlamıştır” konusuna tamamen katılıyorum görüşünde olduklarını belirtirken yaklaşık % 36’sı katılıyorum görüşünde olduklarını bildirmişlerdir. Programın bu yönü hakkındaki görüşünü belirtirken kararsız kalanların oranı ise öğrencilerin % 20’lik kısmını oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programında eğitim almakta olan öğrencilerin çoğunluğu programın öğrenme hedefi olarak amacına ulaşma bakımından yeterli olduğu yönünde aynı kanaate sahiptirler.

5.3. Programın İçeriği Konusundaki Görüşleri

Öğrencilerin; programın içeriğinin değerlendirilmesinde aranması gereken hususlarda, içeriğin yeterliliği, içeriğin programına amacına uygunluğu, kullanılan kaynakların yeterliliği, içeriğin sunumunda kullanılan yöntemlerin belirlenmesi gibi boyutlara ilişkin görüşleri tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9
Öğrencilerin Programın İçeriğinin Değerlendirilmesine Yönelik Görüşleri

İçerik	Tamamen Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Toplam			
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%		
Programın içeriğinin amacına uygun olduğunu düşünüyorum	87	51,3	60	35,7	11	6,5	7	4,2	3	1,8	168	100,0
Programda dersler zengin içeriklerle, eğitici görsel teknolojilerden yararlanılarak anlaşılır hale getirilmektedir.	78	46,4	63	37,5	16	9,5	10	6,0	1	0,6	168	100,0
Programda verilen derslerin içeriğinin güncel olduğunu düşünüyorum.	94	56,0	50	29,8	13	7,7	6	3,6	5	3,0	168	100,0
Önerilen kaynaklar öğrencilerin bilimsel açıdan ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir.	73	43,5	67	39,9	16	9,5	11	6,5	6	3,3	168	100,0
Derslerde konular uygun yöntem ve tekniklerle çalışılmaktadır.	84	50,0	58	34,0	16	9,5	9	5,4	1	0,6	168	100,0

Tablo 9’da görüldüğü gibi öğrencilerin çoğunluğu (Tamamen Katılıyorum % 51, Katılıyorum % 35) programı içeriği yönünden yeterli olarak değerlendirmiştir. Ders içeriklerinin yeterli olduğu konusunda %85’i olumlu değerlendirme yaparken, çok az

sayıda öğrenci (% 6) kararsız olduğunu ifade etmiştir. Programın bu yönünü olumsuz olarak değerlendirenleri oranı % 5 civarındadır.

“Programda dersler zengin içeriklerle, eğitici görsel teknolojilerden yararlanılarak anlaşılır hale getirilmektedir.” hakkındaki öğrenci görüşlerine bakıldığı zaman, öğrencilerin yaklaşık % 46’ sı bu konuda olumlu görüş bildirirken, çok azı (%9)’u kararsız kalmıştır.

“Programda verilen derslerin içeriğinin güncel olduğunu düşünüyorum” konusunda öğrencilerin çoğunluğu (Tamamen Katılıyorum % 56, Katılıyorum % 29) olumlu bulduğunu, % 7’si kararsız olduğunu, % 4 ‘ü ise katılmadığını ifade etmiştir.

Öğrencilerin yaklaşık yarısından fazlası (Tamamen Katılıyorum % 43, Katılıyorum % 39) “Önerilen kaynaklar öğrencilerin bilimsel açıdan ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir” olduğunu ifade ederken % 18’i programın bu yönü hakkında kararsız olduğunu ve katılmadığını belirtmiştir.

Programda ders anlatımında “Derslerde konular uygun yöntem ve tekniklerle çalışılmaktadır” konusuna “Tamamen Katılıyorum” ve “Katılıyorum” olarak olumlu bulan öğrencilerin oranı yaklaşık % 84’ü iken, öğrencilerin çok az bir kısmı (% 6)’sı bu konuda olumsuz görüş bildirmiştir.

Öğrencilerin devam ettikleri programın içeriği ve ders anlatımı sunumu konusunda genel olarak olumlu yaklaşımları olmuş ve sorun yaşamadıkları ifade edilmiştir.

5.4. Programın Kalitesi Hakkında Görüşler

İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programının öğretim süreçleri kalitesine yönelik değerlendirmeler Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10
Öğrencilerin Öğretim Süreçlerinin Kalitesine Yönelik Görüşleri

Kalite	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Programdan öğrenciler iş yaşamı için gerekli bilgilere sahip olacak şekilde mezun olur.	80	47,6	67	40,0	11	6,5	6	3,6	4	2,4	168	100,0
Program teorik bilgilerinin kazandırılması için yeterlidir.	71	42,7	69	41,1	17	10,1	8	4,8	3	1,8	168	100,0
Aldığım dersler bana alanımda gerekli bilgi ve birikimi sağlamaktadır.	82	48,8	57	33,3	19	11,3	9	5,4	1	0,6	168	100,0
Program alanımla ilgili çözüm üretme becerileri kazandırır.	79	47,0	58	34,5	21	12,5	7	4,2	3	1,8	168	100,0
Öğrenciler programdan alacakları eğitim hizmetine ilişkin bilgilendirilir.	87	51,8	62	36,9	9	5,4	9	5,4	1	0,6	168	100,0

Tablo 10 incelendiğinde öğrencilerin yaklaşık % 47'si " Programdan öğrenciler iş yaşamı için gerekli bilgilere sahip olacak şekilde mezun olur." konusuna "Tamamen Katılıyorum", % 40 ise "Katılıyorum" olarak yorumlamıştır. Kararsız kalanların oranı ise %6 oranındadır. Programı bu konuda "Katılmıyorum" ve "Hiç Katılmıyorum" olarak değerlendirenler %5 oranından daha azdır.

Öğrencilerin "Program teorik bilgilerin kazandırılması için yeterlidir." konusunda yaklaşık % 42'si tamamen katılıyorum diye değerlendirme yaparken, yaklaşık % 41'i katılıyorum bildirmiştir. Görüldüğü gibi programın bu özelliği, eğitim sürecinin kalitesine yönelik en olumlu yanıt alan özelliklerinden biri olarak görülmektedir.

"Aldığım dersler bana alanımda gerekli bilgi ve birikimi sağlamaktadır." konusuna % 71'i, "Tamamen Katılıyorum" ve "Katılıyorum" olarak yorumlamıştır. Kararsız kalanlar ise % 11 oranındadır. Programa bu konuda "Katılmıyorum" ve "Hiç Katılmıyorum" olarak değerlendirenlerin oranının % 6 olarak çok az olduğu görülmüş, program bu özelliği ile büyük oranda olumlu yönde kabul görmüştür.

"Program alanımla ilgili çözüm üretme becerileri kazandırır." Konusunda öğrencilerin % 81'i "Tamamen Katılıyorum" ve "Katılıyorum" olarak yorumlamıştır. Kararsız kalanların oranı ise % 12 oranındadır. Programa bu konuda "Katılmıyorum" ve "Hiç Katılmıyorum" olarak değerlendirenler çok az oranda olmakla beraber program, bu özelliği ile büyük oranda olumlu yönde kabul görmüştür.

"Öğrenciler programdan alacakları eğitim hizmetine ilişkin bilgilendirilir." konusuna katılımcıların % 87'si "Tamamen Katılıyorum" ve "Katılıyorum" olarak yorumlamıştır. Kararsız kalanların oranı ise % 5 oranındadır. Programa bu konuda "Katılmıyorum" ve "Hiç Katılmıyorum" olarak değerlendirenler çok az oranda olmakla beraber program, bu özelliği ile büyük oranda olumlu yönde kabul görmüştür.

Sonuç itibariyle programın öğretim süreçlerinin kalitesi genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin çoğunluğu bu konuda olumlu görüş bildirmiştir.

5.5. Programın Etkililiği

Tablo 11'de öğrencilerin İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programında kullanılan yöntemlere yönelik görüşleri yer almaktadır.

Tablo 11
Öğrencilerin Programın Etkililiğine Yönelik Görüşleri

Etkililik	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Program sayesinde mesleğimde daha faydalı olduğumu düşünüyorum.	92	54,3	50	29,7	15	8,7	10	6,0	1	0,6	168	100,0
Program sayesinde işime karşı daha hevesliyim	65	38,7	70	41,3	18	10,7	14	8,3	1	0,6	168	100,0
Program sayesinde mesleki yeterliliğime önem vermeye başladım.	84	50,0	58	34,5	16	9,7	9	5,4	1	0,6	168	100,0
Programda çalıştığım iş yerindeki çalışanların saygısını kazanmamda etkili oldu.	61	36,3	53	31,5	36	21,4	13	7,7	5	3,0	168	100,0
Program mesleğimle ilgili iş sağlığı ve güvenliği alanında gerekli tedbirleri almamı sağladı.	85	50,0	55	40,7	13	7,7	8	4,8	5	3,0	168	100,0
Programın mesleğimde daha dikkatli olmamı sağladığını düşünüyorum.	80	47,6	54	32,1	24	14,3	8	4,7	2	1,2	168	100,0
	68	40,5	52	31,0	30	17,9	12	7,1		2,4		

Program çalıştığım iş yerindeki faaliyetlerde daha başarılı olmamı sağladı.									4		166
Programın mesleğimde özgüven konusunda katkı sağladığımı düşünüyorum.	77	45.7	51	30,4	22	13,1	12	7,1	4	2,4	168
											100.0

İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programı ile "Program sayesinde mesleğimde daha faydalı olduğumu düşünüyorum" konusunda öğrenci görüşlerine bakıldığında öğrencilerin % 84'ünün bu konuyla ilgili olumlu görüş belirttiği, yaklaşık % 8'inin ise kararsız kaldığı görülmektedir.

Programda "Program sayesinde işime karşı daha hevesliyim" konusunda öğrencilerin % 79'u olumlu olarak değerlendirmişlerdir. Yaklaşık % 10'u ise bu konuda kararsız kalmıştır.

"Program sayesinde mesleki yeterliliğime önem vermeye başladım." durumu hakkında öğrenci görüşleri incelendiği zaman öğrencilerin % 84'ü olumlu değerlendirme yapmıştır, % 9'u ise kararsız kalmıştır.

"Programda çalıştığım iş yerindeki çalışanların saygısını kazanmamda etkili oldu." durumu hakkında öğrencilerin % 67'si olumlu değerlendirme yapmıştır. Yaklaşık % 21'i ise kararsız kalmıştır.

"Program mesleğimle ilgili iş sağlığı ve güvenliği alanında gerekli tedbirleri almamı sağladı" konusunda öğrencilerin yaklaşık % 90'u olumlu değerlendirme yapmış olup % 7'si ise kararsız görüş bildirmiştir.

"Program mesleğimde daha dikkatli olmamı sağladı" konusunda öğrencilerin yaklaşık beşte dördü (% 79) olumlu değerlendirme yapmıştır. Yaklaşık % 14 civarında ise kararsız görüş söz konusudur.

"Program çalıştığım iş yerindeki faaliyetlerde daha başarılı olmamı sağladı" konusunda öğrenci görüşlerine bakıldığında öğrencilerin yaklaşık % 81'i bu konuyla ilgili olumlu görüş belirttiği, yaklaşık % 17'sinin ise kararsız ve olumsuz değerlendirmeler yaptığı görülmektedir.

“Programın mesleğimde özgüven konusunda katkı sağladığını düşünüyorum” konusunda öğrenci değerlendirmelerine bakıldığında öğrencilerin %85’inin bu konuyla ilgili olumlu görüş belirttiği, yaklaşık % 22’sinin ise kararsız ve olumsuz değerlendirmelerde olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programının etkililiği boyutuna ilişkin genel anlamda olumlu görüş belirttikleri tespit edilmiştir.

5.6. Ölçme ve Değerlendirme

Tablo 12 öğrencilerin İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programında yer alan ölçme ve değerlendirmeye yönelik görüşlerini vermektedir.

Tablo 12
Öğrencilerin Ölçme ve Değerlendirme Faaliyetlerine Yönelik Görüşleri

İçerik	Tamamen Katılıyorum		Kararsızım		Hiç Katılmıyorum		Toplam					
	F	%	F	%	F	%	F	%				
Ölçme ve değerlendirme araçları programın hedeflerini ölçecek niteliktedir.	50	33,7	31	19,3	33	20,7	28	17,0	16	10,6	168	100,0

Tablo 12 incelendiğinde öğrencilerin programın "Ölçme ve değerlendirme araçları programın hedeflerini ölçecek niteliktedir." boyutunu da olumlu olarak buldukları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin % 53’ü ölçme ve değerlendirme konusunda programı olumlu olarak değerlendirirken, % 20 oranında kararsızlar olmakla beraber, yaklaşık % 27’si bu konuyla ilgili olumsuz görüş belirtmişlerdir. Kararsız ve olumsuz değerlendirenlerin sayısı dikkat çekmektedir.

Sonuçta, öğrencilerin ölçme ve değerlendirme araçlarının programın hedeflerini ortaya koyma noktasında olumlu bir değerlendirme yaptıkları anlaşılmaktadır.

5.7. Programın Değerlendirme Süreçleri Konusundaki Görüşler

İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programının ölçme-değerlendirme süreçleri yönünden öğrenci değerlendirmesinin belirlenmesi bu programın geliştirilmesi bakımında önemli ipuçları vereceği düşünüldüğü için öğrencilerin bu konudaki görüşleri alınmıştır. Tablo 13 bu konuda bilgi vermektedir.

Tablo 13
Öğrencilerin Programının Değerlendirme Süreçleri Yönünden Görüşleri

Değerlendirme Süreçleri	Değerlendirme Süreçleri										Toplam	
	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		F	%
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Ara sınavlar ile dönem sonu sınavları arasındaki süre yeterlidir.	91	34,2	55	22,7	15	8,9	6	3,6	1	0,6	168	100
Derslerde yapılan sınavlar amacına uygun olarak yapılmaktadır.	91	54,2	51	30,4	13	7,7	8	4,8	5	3,0	168	100

Tablo 13’de görüldüğü gibi öğrencilerin % 56’sı programın değerlendirme süreçlerinde "Ara sınavlar ile dönem sonu sınavları arasındaki süre yeterlidir" konusunu olumlu olarak değerlendirmiştir. Öğrencilerin yaklaşık % 14’ü ise bu konuda kararsız ve olumsuz olarak değerlendirme yapmışlardır. İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programının "Derslerde yapılan sınavlar amacına uygun olarak yapılmaktadır" konusunda öğrencilerin % 84’ü bu konuyu olumlu olarak değerlendirmiştir.

İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programı öğrencileri programın değerlendirme süreçleri konusunda da olumlu görüşlere sahip oldukları görülmüş olup, ara sınav ve dönem sonu sınav arasındaki süreler konusunda olumsuz görüşler olduğu da görülmektedir.

5.8. Öğretim Elemanları

Üniversitelerde eğitim sisteminin en önemli üç ögesi öğretim elemanı-program ve öğrencidir. Bu açıdan bir program değerlendirmesinde programı yürüten öğretim elemanları konusunda öğrenci görüşünün alınması çok değerlidir. Çünkü programların başarısının ölçülmesinde öğretim elemanlarının rolü çok önemli kabul edilmektedir.

Tablo 14’de öğrencilerin İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programında ders veren öğretim elemanlarına yönelik görüşleri yer almaktadır.

Tablo 14
Öğrencilerin Ders Veren Öğretim Elemanları Hakkında Görüşleri

Öğretim Elemanları	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Programda öğretim üyeleri ders için verilen süreyi yararlı kullanmaktadır.	92	54,8	58	34,7	11	6,5	6	3,6	1	0,6	168	100,0
Programda öğrencilere görüş ve düşüncelerini ortaya koyma fırsatı verilir.	91	54,2	56	33,3	14	8,3	6	3,6	4	2,4	168	100,0
Öğretim üyeleri öğrencilerin bilgi, ve becerisinin gelişmesi için çaba gösterirler.	90	53,2	55	32,3	13	7,7	7	4,2	1	0,6	168	100,0
Öğretim üyeleri tarafından akademik açıdan yeterli	93	55,4	59	35,1	8	4,8	5	3,0	3	1,8	168	100,0

bilgi verilmektedir.													
Öğretim üyeleri öğrencilere önerilerde bulunur.	97	57,7	53	31,5	8	4,8	7	4,2	3	1,8	168	100.0	
Öğretim üyeleri derse katılımı sağlamaktadır.	94	56,0	58	34,5	10	6,0	5	3,0	1	0,6	168	100.0	
Öğretim üyeleri öğrencilerle iletişim içindedir.	99	58,9	43	25,6	17	10,1	7	4,2	2	1,2	168	100.0	

Tablo 14 incelendiğinde öğretim süreçleri kapsamında öğrenim-yönetim sisteminin kalitesine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla kendilerine yöneltilen "Programda öğretim üyeleri ders için verilen süreyi yararlı kullanmaktadır" konusunda öğrencilerin % 88'i olumlu görüş bildirmiştir. Olumsuz bildirenlerin oranı oldukça azdır (% 4).

Öğrencilerin "Programda öğrencilere görüş ve düşüncelerini ortaya koyma fırsatı verilir" konusunda yarısından fazlası (% 54) tamamen katılıyorum diye değerlendirme yaparken, yaklaşık % 33'ü katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir. Görüldüğü gibi bu özellik programın eğitim sürecinin en iyi özelliklerinde biri olarak görülmektedir.

Programın " Öğretim üyeleri öğrencilerin bilgi ve becerisinin gelişmesi için çaba gösterirler." konusunda öğrencilerin % 53'ü "Tamamen Katıyorum" olarak değerlendirme yapmıştır. Öğrencilerin % 32'si ise programın bu yönünün iyi olduğunu "Katılıyorum" olarak ifade etmiştir.

Programda "Öğretim üyeleri tarafından akademik açıdan yeterli bilgi verilmektedir." durumunu öğrencilerin yarısından fazlası (% 55) "Tamamen Katıyorum" olarak değerlendirirken, % 35'i ise programın bu yönüne yönelik düşüncelerini "Katılıyorum" olarak ifade etmiştir.

"Öğretim üyeleri öğrencilere önerilerde bulunur" konusunda öğrencilerin yarısından fazlası (% 57) tamamen katılıyorum görüşü bildirirken, yaklaşık üçte biri

(%31) ise katılıyorum olarak değerlendirme yapmıştır. Bu özellikte programın diğer bir iyi özelliği olarak görülmektedir.

Programda "Öğretim üyeleri derse katılımı sağlamaktadır" durumunu öğrencilerin % 56'sı "Tamamen Katılıyorum" olarak değerlendirirken, %34'ü ise programın bu yönüne yönelik düşüncelerini "Katılıyorum" olarak ifade etmiştir.

Programın "Öğretim üyeleri öğrencilerle iletişim içindedir" konusunda öğrencilerin % 58'i "Tamamen Katılıyorum" olarak değerlendirme yapmıştır. Öğrencilerin %25'i ise programın bu yönünün iyi olduğunu "Katılıyorum" olarak ifade etmiştir.

Sonuç itibariyle programda görevli öğretim elemanları genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin çoğunluğu bu konuda olumlu görüş bildirmiştir. ("Tamamen Katılıyorum" %56, "Katılıyorum" %31).

Öğrencilerin programın en olumlu buldukları yönlerinden biri de öğretim elemanlarının program için uygunluğu ve yetkinliğidir.

5.9. Eğitim Ortamı ve Teknik Destek

Üniversitelerde eğitim sisteminin önemli bileşenlerinde biri de derslerin yürütüldüğü ortamlar ve kurumlarda öğrencilere verilen teknik ve idari destektir. Bu nedenle programların başarısının ölçülmesinde eğitim ortamı ve öğrenciye verilmekte olan hizmetlerin önemi büyüktür.

Tablo 15'de öğrencilerin İSG tezsiz yüksek lisans programında eğitim verilen ortam ve kendilerine sağlanan teknik destek ve yardımlar hakkında görüşleri yer almaktadır.

Tablo 15
Öğrencilerin Eğitim Ortamı ve Teknik Destek Hakkında Görüşleri

Eğitim Ortamı ve Teknik Destek	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Derslerde kullanılan eğitim materyallerinin yeterli düzeyde olduğunu düşünüyorum	73	43,5	58	34,5	23	13,7	9	5,4	5	3,0	168	100,0
Derslerin yürütüldüğü sınıf ortamları öğretime uygun şekilde tasarlanmıştır	78	46,4	57	33,9	21	12,5	7	4,2	5	3,0	168	100,0
Eğitim almakta olduğum kurumun fiziki ortamının temiz ve düzenli olduğunu, teknik destek servisinin sistem ile ilgili karşılaşılan sorunlara zamanında çözüm ürettiğini düşünüyorum	78	46,4	58	34,5	13	7,7	13	7,7	6	3,6	168	100,0

Tablo 15 incelendiğinde eğitim ortamı ve teknik destek kapsamında programın kalitesine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla kendilerine yöneltilen "Derslerde kullanılan eğitim materyallerinin yeterli düzeyde olduğunu düşünüyorum" konusunda öğrencilerin % 78'i olumlu görüş bildirmiştir. Olumsuz bildirenlerin oranı oldukça azdır (% 8).

Öğrencilerin "Derslerin yürütüldüğü sınıf ortamları öğretime uygun şekilde tasarlanmıştır" konusunda yaklaşık yarısına yakını (% 46) tamamen katılıyorum diye değerlendirme yaparken, yaklaşık % 33'ü katılıyorum bildirmiştir. Görüldüğü gibi bu

özellik programın eğitim sürecinin yürütüldüğü ortamın olumlu yönde değerlendirildiğini göstermektedir.

"Eğitim almakta olduğum kurumun fiziki ortamının temiz ve düzenli olduğunu, teknik destek servisinin sistem ile ilgili karşılaşılan sorunlara zamanında çözüm üretildiğini " konusunda öğrencilerin % 46'sı tamamen katılıyorum görüşü bildirirken, % 34'ü ise katılıyorum olarak değerlendirme yapmıştır. Bu özellikte öğrenciler, fiziki ortam ve teknik destek konusunda eğitim aldıkları kuruma yönelik memnuniyetlerini belirtmektedirler.

Sonuç itibarıyla programın "eğitim ortamı ve teknik destek" bakımından genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin çoğunluğu bu konuda olumlu görüş bildirmiştir.

5.10. Öğrencilerin Programın Değişik Boyutlarına İlişkin Görüşleri (Genel)

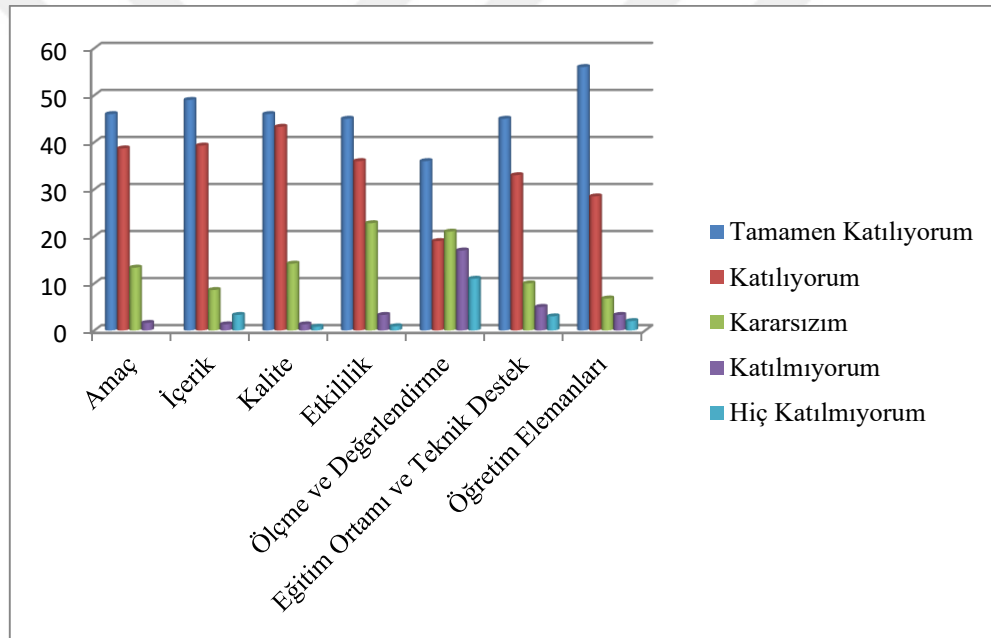
İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programı öğrencilerinin eğitim aldıkları programın farklı boyutlarına ilişkin görüşleri aşağıda ayrıntılı olarak verilmiştir. Tablo 16'da bu görüşlerin genel bir dökümü yer almaktadır.

Tablo 16
Öğrencilerin Programın Farklı Boyutlarına Yönelik Genel Görüşleri

Programın Boyutları	Tamamen Katılıyorum %	Katılıyorum %	Kararsızım %	Katılmıyorum %	Hiç Katılmıyorum %	Toplam %
Amaç	46,5	38,7	13,35	1,65	-	100,0
İçerik	49,44	35,38	8,54	5,14	1,86	100,0
Kalite	46,52	37,22	10,1	4,5	1,65	100,0
Etkililik	45,38	36,47	12,93	6,38	2,12	100,0
Ölçme ve Değerlendirme	33,7	19,3	20,7	17,0	10,6	100,0
Eğitim Ortamı ve Teknik Destek	45,2	33,6	10,6	5,4	3,2	100,0
Öğretim Elemanları	56,2	31,92	7,44	3,76	2,07	100,0

Tablo 16’da görüldüğü gibi öğrenciler programın değişik boyutlarına ilişkin genellikle olumlu görüşlere sahiptirler. Öğretim Elemanları boyutu öğrencilerin en olumlu buldukları program boyutudur. Öğrencilerin en kararsız oldukları programın etkililik boyutu, en olumsuz buldukları ise değerlendirme süreçleri boyutudur. Ancak değerlendirme süreçleri boyutunu olumsuz bulanların oranı düşük bulunmaktadır (%11). Öğrencilerin programı değerlendirmelerine ilişkin grafik programın boyutlarına ilişkin öğrenci görüşlerini daha ayrıntılı olarak göstermektedir.

Öğrencilerin İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programının amaç, içerik, etkililik, ölçme ve değerlendirme, değerlendirme süreçleri, eğitim ortamı ve teknik destek ile öğretim elemanları yönünden değerlendirmelerine yönelik görüşleri Şekil 5’de özetlenmektedir.

Şekil 5. Genel Olarak Program Değerlendirmesi

Şekil 5’de görüldüğü gibi öğrenciler programın hemen her boyutunu olumlu olarak değerlendirmişlerdir. İş Sağlığı ve Güvenliği tezsiz yüksek lisans programı öğrencilerinin eğitim aldıkları programın çeşitli boyutlarına ilişkin görüşleri şöyle özetlenebilir:

Öğrencilerin çoğunluğu (Tamamen Katılıyorum % 46, Katılıyorum % 38) programın amaçlarının açık şekilde belirtilmesi bakımından olumlu görüş bildirmiştir.

✓ Öğrenciler programda yer alan içeriği yeterli bulmaktadırlar.

- ✓ Öğrenciler öğretim süreçlerine ilişkin programın kalitesini değerlendirme konusunda olumlu görüş sunmuşlardır.
- ✓ Öğrenciler programda verilen eğitim hizmetinin kendi çalışma ortamları ve iş sahasına etkisi bakımından olumlu görüş bildirmişlerdir
- ✓ Öğrenciler eğitim ortamı ve teknik destek konusunda olumlu görüş bildirmişlerdir
- ✓ Öğrencilerin ölçme ve değerlendirme sürecini olumlu görüş bildirmekle beraber bazı sorunlar yaşadıkları gözlenmektedir.
- ✓ Öğrencilerin yaklaşık % 87'si öğretim elemanları için olumlu görüş bildirmişlerdir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Günümüzde önemli kavramlardan olan kalite ve etkililik çoğu alanda öne çıkmaktadır. Üretimle ilgili sürecin başarı oranı kalite ile ortaya çıkarken, sürecin nihayetine gelindiğinde ele geçen sonuçların etkisi ve verimi etkililik olarak ifade edilebilir. Eğitim hizmeti için bilgi üretimi ve aktarımında kalitenin yakalanması için ticari bir menfaat ön planda olmamalı, bu sürece kalite ve etkililik kavramı üzerinden yaklaşılmalıdır. Gelişim için verimli bir eğitim sürecinin önemi büyüktür. Eğitim alan bireyler eğitim kurumlarından aldıkları hizmetin yansımalarını kendilerinde ya olumlu ya da olumsuz olarak hissetmeye, bilgi kapasitelerinin nasıl geliştiğini anlamaya başlarlar. Bu da etkililik kavramının eğitimde yansımalarını ortaya koymaktadır.

İncelemeye konu olarak seçilen iş sağlığı ve güvenliği tezsiz yüksek lisans programının kalitesi ve etkililiğinin ölçülmesini amaçlayan bu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Bu araştırmaya 168 öğrenci katılmıştır ve katılımcıların kişisel özellikleri incelendiğinde; 102 tanesi bay, 66 tanesi bayan, çok büyük bölümünün hemen mezuniyet sonrası bu eğitimi aldığı, özel sektör ve kamuda çalışanların programa yoğun ilgi gösterdikleri tespit edilmiştir.

İSG tezsiz yüksek lisans programında yapılan kalite ve etkililik anket yedi bölüme ayrılarak verilen yanıtlar incelenerek sonuçlandırılmıştır. Bu bölümler başlıkları amaç, içerik, kalite, etkililik, ölçme ve değerlendirme süreçleri, eğitim ortamı ve teknik destek ve öğretim elemanları olarak adlandırılmıştır.

Amaç başlığı içerisinde ortalamanın yüksek çıktığı maddeler “Program teorik bilgilerin kazandırılması için yeterli”, “Ders içerikleri belirtilen öğrenme hedeflerine ulaşılmasını sağlamıştır” sorularıdır. Bu sorular ile öğrenciler teorik bilginin yüksek lisans da başarıyla verildiğini ve öğrenciler öğrenmek istedikleri bilgilere içerik olarak ulaştıklarını olumlu görüş bildirerek, gerekli olan teorik bilgi ve içeriğin sağlandığını belirtmişlerdir.

İçerik bölümünde ise sorulan “Programda dersler zengin içeriklerle eğitici görsel teknolojilerden yararlanılarak konu daha anlaşılır hale getirilmektedir”, “Programın

içeriğinin amacına uygun olduğunu düşünüyorum”, Programda verilen derslerin içeriğinin güncel olduğunu düşünüyorum” soruları olumlu yönde cevaplandırılmıştır. Bu sorulara katılımın olumlu olması sınıf ortamında sunumlar hazırlanırken bilgisayar ve diğer görsel araç gereçlerin daha etkin kullanılabilir olması ile doğru orantılıdır. Dersler öğrencileri yormadan ve derse katılımını artırarak hazırlanması öğrencilerin beklentileri arasındadır. Programın içeriği ile amacının uyumlu olması ve içeriğin güncellenmiş olduğunun öğrencilerin algısında olumlu yönde olması, programın kalitesinin artmasında ve aynı ölçüde programa olan yoğun talebin artmasında önemli ölçüde etkisi bulunmaktadır.

Kalite bölümünde sorulan ve öğrenciler tarafın olumlu cevap verilen soru başlıklarına bakıldığında “Programdan öğrenciler iş yaşamı için gerekli bilgilere sahip olacak şekilde mezun olur”, “Aldığım dersler bana alanımda gerekli bilgi ve birikimi sağlamaktadır”, “Program alanımla ilgili çözüm üretme becerileri kazandırır” sorularında programın, öğrencilerin meslek hayatlarında gerekli bilgiyi elde etmeleri konusunda tatmin ettiği ve alanlarında çözüm üretme aşamasında beceri kazandırdığına öğrencileri inandırmıştır.

Bir diğer bölüm başlığı olan etkililik kısmına geldiğimizde yapılan değerlendirme sonucunda etkililik ölçeğinde iki etken ön plana çıkmıştır. Bunlar “iletişim” ve “mesleki gelişim” olarak görülmektedir. Bu sorulardan “Program çalıştığım işyerinde çalışanların saygısını kazanmamı sağladı”, “program işime karşı görev ve sorumluluk bilincimin artmasını sağladı”, “program sayesinde işime karşı daha hevesliyim”, “program çalıştığım işyerindeki mesai arkadaşlarımla daha etkili iletişim kurmamı sağladı”, “program sayesinde mesleki yeterliğime önem vermeye başladım” olumlu yönde sonuçlanan maddelerine bakıldığında tamamının öğrencilerin bağlı buldukları meslek gruplarında yüksek lisans ile birlikte mesleki gelişim ve iletişim becerilerini arttığı ve programın mesleki gelişim ve iletişim konusunda etkililiğinin olumlu yönde sonuç verdiği görülmektedir.

Ölçme ve değerlendirme süreçleri bölümüne bakıldığında “Ara sınavlar ile dönem sonu sınavları ders konuları kapsamaktadır”, “Ölçme ve değerlendirme araçları programın hedeflerini ölçecek niteliktedir”, “Ara sınavlar ile dönem sonu sınavları arasındaki süre yeterlidir.” Sorularına öğrencilerin genelde olumlu yanıt vermesi, ölçme ve değerlendirme süreçlerinin başarılı olduğunu ifade etmektedir. Bununla beraber kararsız kalan ve olumsuz yönde yanıt verenlerin olduğu görülmekte olup, bu bakımdan sınav süresi ve sınav sorularının ders konularını kapsayıcılığının değerlendirilmesi,

programın ölçme değerlendirme sisteminden memnuniyetin artmasına katkı sağlayacaktır.

Bölmelere ayrılan anket sonuçlarında öğretim elemanları başlığında yüksek oranda olumlu yönde sonuçların olduğu, aritmetik ortalaması en yüksek çıkan bölüm olduğu görülmektedir. “Programda öğretim üyeleri ders için verilen süreyi yararlı kullanmaktadır”, “Programda öğrencilere görüş ve düşüncelerini ortaya koyma fırsatı verilir”, “öğretim üyeleri öğrencilerle iletişim içindedir”, “öğretim üyeleri derse katılımı sağlamaktadır” sorularına yüksek oranda olumlu verilen yanıtlardan tezsiz yüksek lisans programının öğretim üyeleri öğrencileri derse dâhil etmekte ve onların görüşlerini alarak dersi yürütmeye başarılı olduğu anlaşılmaktadır. Yüksek lisans programında derse giren öğretim üyelerinin öğrencilerle olan iletişiminin, karşılıklı etkileşiminin yüksek oranda olumlu olduğu ortaya çıkmaktadır. Öğretim üyeleri ile öğrenciler arasında iyi bir iletişim kanalının olduğu ve bu iletişimin yüksek lisans programında kaliteyi artırdığı anlaşılmaktadır.

Eğitim ortamı ve teknik destek bölümünde öğrenciler, eğitim aldıkları kurumun çevre düzeni, derslerin yürütüldüğü sınıf ortamı ve teknik destek konusunda olumlu görüş bildirmişlerdir. Kurumun, eğitim ortamı ve öğrencilere teknik yardım ve materyal sağlama konusunda destek olması beraberinde memnuniyetin artmasına sebep olacağından, eğitim için sağlıklı bir ortamın oluşturulması kalitenin sağlandığının göstergesidir.

Bu araştırma ile kalitede en önemli etkenin öğretim üyeleri olduğu ve yüksek lisans programının kalitesini sağladığı ortaya çıkmıştır. Ortalamalara bakıldığında katılımcı öğrencilerin en çok olumlu değerlendirmeleri öğretim üyelerine yönelik olarak verilen sorulardır. İkinci olarak kalitede en yüksek ortalamaya sahip soru grubu programın içerik ve amacına yöneliktir. Katılımcı öğrenciler müfredatın içeriğine yönelik yeterli olduğuna dair görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin olumlu yönde değerlendirildiği soru grubu ölçme ve değerlendirme sistemidir. Yapılan anket ile öğrencilerin olumlu görüşleri yüksek lisans programının değerlendirme sistemine güvendikleri anlaşılmıştır. Mevcut değerlendirme sisteminin yeterli olması kalitenin ortaya çıkmasında önemli bir etken oluşturmaktadır.

Öğrenciler mezuniyet sonrasında ve iş hayatında yüksek lisans programından almış oldukları eğitim ve deneyimin etkilerini yaşayacaklardır. Bu programlar onların mesleki açıdan bakış açılarının değişmesine ve mesleki kariyerlerinde ilerleme açısından fayda sağlayacağı aşikardır. Bu sebeple alınan lisansüstü eğitimin kalite ve öğrenciye

sağladığı faydaların öneminin ne derece anlamlı olduğu ortaya çıkmaktadır. Başarılı ve verimli eğitim sonrasında mezunların, kurum içinde değişim sağlayan, dinamik, işine karşı hevesli ve isteği olan, doğru yönlendirme yapabilen ve kararlar alabilen bireylerin olmasını sağlamak, elbette kalitenin yakalanması adına büyük bir öneme sahiptir.

Lisansüstü eğitimin kalitesini belirlemede önemli etkenlerden birisi de öğrencilerin aldıkları eğitime ve eğitim kurumuna yönelik görüş ve memnuniyetlerinin belirlenmesidir. Bu nedenle Türkiye’de ve değişik şehirlerden öğrencileri bulunan Yükseköğretim Kurumlarının, öğrenim gören öğrencilerin görüşlerine göre değerlendirme yaparak eğitim çıktılarını ve hizmet kalitesini bu değerlendirmeler sonucuna göre güncellemelidirler.

Yapılan araştırma ve literatür taramasında, ülkemizde ve uluslararası camiada lisansüstü eğitimle ilgili sürecin etkililiği ve kalitesine yönelik araştırma ve çalışmanın az olduğu gözlemlenmiştir. Dolayısıyla, yapılan araştırmaların çoğalması lisansüstü eğitimin kalitesini arttırmak amaçlı farklı türden verilerin incelenmesi sayesinde daha geniş ve anlamlı sonuçlara ortaya çıkmasına yardımcı olacaktır.

Bu araştırma ile ATÜ İSG tezsiz yüksek lisans programı, bu programda eğitim almakta olan öğrencilerin görüşleri ile değerlendirilmesi amaçlanmıştır. ATÜ İSG tezsiz yüksek lisans programına olan yoğun ilgi ve talep, programın araştırmaya konu olmasına sebep olmuştur. Araştırma sonucunda katılımcı öğrencileri programın kalite ve etkililiğinden memnun oldukları tespit edilmiştir.

Bu araştırmanın Türkiye genelindeki diğer lisansüstü programlarını değerlendirmeye yönelik olarak daha geniş katılım ile yapılması fayda sağlayacaktır. Lisansüstü programlarının bu şekilde değerlendirilmesi yetkilileri, öğrencileri ve öğretim elemanlarını yönlendirmesi açısından önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Ağralıoğlu N. (2013). *Türkiye’de Lisansüstü Öğretim Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(1), 1-9
- Aldemir, M.C. (1985) Örgütler ve Yönetimi, Makro Bir Yaklaşım, İzmir
- Avrupa Komisyonu (2013). Türkiye 2013 yılı ilerleme raporu. http://www.ab.gov.tr/files/2013%20ilerleme%20raporu/2013_ilerleme_raporu_tr.pdf sayfasından erişilmiştir, (Erişim Tarihi 18 Aralık 2021).
- Aydın, A. (1998). Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması ve öğretmen yetiştirme sorunu. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 4(3), 275-286.
- Bağrıacık, A. Çakır H., Su Tonga E, (2017) Lisansüstü Eğitim Öğrencilerinin Aldıkları Eğitim Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi *GEFAD / GUJGEF* 37(1), 1–45
- Behm, M., Anthony V., Hamid F., & Veronica H. (2008). The Importance of Safety and Environmental Management Education in Business Schools, *Journal of SH&E Research*, The American Society of Safety Engineers, 5(1), 1-9.
- Beyazıt, S. (2006). İş Sağlığı ve Güvenliği ÇMİS OHSAJ 18001 Projesi. İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Türk Milli Komitesi 30. Yıl Armağanı, Ankara, TŞOF Plaka Matbaacılık, 529.
- Bloomington, IN: Indiana University Center for Post Secondary Research, 1-26
- Bozan, M. (2012). Lisansüstü eğitimde nitelik arayışları. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 4(2), 177-187.
- Bragt, C. A. C. V., Bakx, A. W. E. A., Teune, P. J., Bergen, T. C.M. ve Croon, M. A. (2011). *Why students with draw or continue their educational careers: A closer look at differences in study approaches and personal reasons. Journal of Vocational Education & Training*, 63 (2): 217-233
- Ceylan H. (2012). Türkiye’deki iş sağlığı ve güvenliği eğitimi sorunlar ve çözüm önerileri. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 94-104.
- Chapman, E. (2003). Assessing student engagement rates. 5 Ocak 2021 tarihinde <http://www.ericdigests.org/2005-2/engagement.html> sayfasından erişilmiştir. (Erişim Tarihi 18 Aralık 2021).
- Chevalier, A. (2003). Measuring over-education. *Economica*, 70, 509–531.
- Cohen A, & Colligan M.J. (1998). Assessing Occupational Safety and Health Training: A Literature Review, *NIOSH Publications*, Publication Number: 98-145.

- Çakar, Ö. (1997). Fen Bilimleri Alanında Bilim Adamı Yetiştirme: Lisansüstü Eğitim. *TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri*, 7, 65–75.
- Çakar, T. Serdar, M. (2002). Kalite Yönetim Sistemleri. *SAU Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 6 (2).
- Çiçek, Ö. Öçal, M. (2016) Dünyada ve Türkiye’de İş Sağlığı ve İş Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 5 (11).
- Devebakan, N. Koçdor, H. Musal, B. Güner, G. (2003) Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünde Lisansüstü Eğitim Kalitesinin Arttırılması Kapsamında Öğrencilerin Eğitime ilişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2).
- Drennan, J. ve M. Clarke (2009). Courseworkmaster’s programmes: the student’s experience of research and research supervision. *Studies in Higher Education*, 34 (5), 483–500.
- Eroğlu U. (2006) İşletmelerde Eğitim Faaliyetlerinin Etkinliğinin Ölçümüne İlişkin Bir Model Önerisi, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, (4: 2) Journal of Administrative Sciences
- Ertürk, S. (1974). *Eğitimde Program Geliştirme*, Meteksan Matbaacılık, Ankara, s.12.
- Factor, R., Oliver, A. L. ve Stecklov, G. (2012). Professional homogeneity: global versus local effects. *International Journal of Sociology and Anthropology*, 4 (3): 100-115.
- Farrell, M.J. (1957). “ The Measurement of Productive Efficiency”, *Journal of Royal Statistical Society, Series A (General)*, Vol 120, Nu 3, pp: 253-290, <<http://www.jstor.org/stable/2343100?seq=1>>, (Erişim: 15.05.2021).
- Fletcher, J. D., & Tobias, S. (2005). The Multimedia Principle. In R. E. Mayer (Ed.), *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning*, 117-134.
- Gölpek, F. (2011) Yükseköğretimin Getirileri ve Etkinlik Sorunu. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 25, (3-4), 77.
- Gözlü, S. (1995) ”Hizmet Kalitesinin Kontrolünde İstatistiksel Yöntemler”, *Verimlilik Dergisi*, 86.
- Gummerson, E. (1994) “Service Management: An Evaluation and the Future”, *International Journal of Service Industry Management*, 5 (1), 77-96.
- Günay D. (2018) Türkiye’de Lisansüstü Eğitim ve Lisansüstü Eğitime Felsefi Bir Bakış *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 71-88

- Günay, D (2018) Türkiye’de Lisansüstü Eğitim ve Lisansüstü Eğitime Felsefi Bir Bakış. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 71-88
- Horngren, T. C., Foster, G. ve Datar, M. S. (2000) *Cost Accounting A Managerial Emphasis* (Tenth Edition), Prentice Hall International, Inc., London.
- İbret, B. Ü. (2013). Türkiye’de sosyal bilimlerde lisansüstü eğitimin nitelik durumu <http://earsiv.kastamonu.edu.tr/jspui/handle/1/361>, web sayfası.(Erişim Tarihi 21 Eylül 2021)
- İşler M. C. & Gerim İ. (2010). Güvenlik Kültürünün İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Önemi. *İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi*, 48, 16-23.
- İşler M. C. (2013). İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri İle Güvenlik Kültürünün İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Önlenmesindeki Etkisi, *Ankara: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Yayını*.
- Karakütük, K. (1989). Türkiye lisansüstü öğretim, sorunları ve çözüm önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22 (1): 505-528.
- Karakütük, K. (2002). *Öğretim Üyesi ve Bilim İnsanı Yetiştirme*. Ankara, Anı Yayıncılık.
- Karaman, S. ve Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de lisansüstü eğitim: sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 94-114.
- Kuh, G. D. (2001). The national survey of student engagement: Conceptual framework and overview of psychometric properties.
- Mucuk, İ. (1994) Pazarlama İlkeleri, *DER Yayınları*, 6. baskı, İstanbul, 319.
- Özcan, M. Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi Yüksek Lisans Programının Verimliliğinin ve Etkililiğinin Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, 2014.
- Özgen, V. (2011) Eğitim Hizmetlerinde Yerelleşme ve Hizmet Kalitesi.
- Özgüven, N. (2007). Hizmet Pazarlamasında Müşteri Memnuniyet ve Bir Uygulama, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Pazarlama Programı.
- Schlechty, P. (1994). Increasing student engagement. 3 Ocak 2016 tarihinde https://www.schlechtycenter.org/system/tool_attachment/4046/original/sc_pdf (Erişim: 15.05.2021).
- Service Quality”, *International Journal of Quality&Reliability Management*, 1994,
- Sivrikaya, O. (2016) Türkiye’de Yükseköğretim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitiminde Güncel Durum. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi* 6, 2, 151-162

- Skilbeck, M. (2001). The university challenged a review of international trends and issues with particular reference to Ireland. *The Higher Education Authority, Dublin.*
- Şen, M. (2015). İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramı, Tarihsel Gelişimi ve Dayanakları, *Melikşah Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4(1), 117-142
- Temel, A. (1999). “ Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi, *Milli Eğitim Dergisi*, 144, 48-50.
- Umur, Z. (2015) Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencileri İle Öğretim Üyelerinin Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezsiz Yüksek Lisans Programına İlişkin Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi.
- Uyguç, N. (1998) Hizmet Sektöründe Kalite Yönetimi; Stratejik Bir Yaklaşım, *Dokuz Eylül Yayınları*, 1.baskı, İzmir, 27.
- Varış, F. (1972). Türkiye’de lisans-üstü eğitim "pozitif bilimlerin temel ve uygulamalı alanlarında". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 51-74.
- Varış, F. (1984). “Lisansüstü Düzeyde Eğitim Elemanı Yetiştirme”. Eğitim Bilimleri Sempozyumu. 49-54. Ankara: Ankara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. 136
- Yadigar, G. (2010).Uzaktan Eğitim Programlarının Etkinliğinin Değerlendirilmesi (G.Ü. Bilişim Sistemleri Uzaktan Eğitim Tezsiz Yüksek Lisans Programı Örneği yüksek lisans tezi.
- Yatkin, A. (2004). *Toplam Kalite Yönetimi*, Nobel yayınevi, İstanbul
- Yıldırım, H.A. (2002). *Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi, İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında TKY Uygulama Modeli*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Yıldız, A. (2006). “ Yatırım Fonları Performanslarının VZA le Değerlendirilmesi”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*,61, (2) 211-234.
- Yıldızhan, Y. (2017). Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi Yüksek Lisans Programının Verimliliğinin ve Etkinliğinin Değerlendirilmesi, doktora tezi.
- Yılmaz F. (2009). İş Sağlığı ve Güvenliği’nde Okul Eğitiminin Önemi: Modern Örnekler Işığında İş Sağlığı ve Güvenliği Lisans Eğitiminin Ülkemizde Uygulanabilirliği, *Kamu-İş*, 11(1), 107- 138.
- Yılmaz, F. ve Cömert, H. (2011). Üniversitelerde değişim ve yeni gerçeklik. uluslararası yükseköğretim kongresi: *Yeni yönelişler ve sorunlar (UYK2011) 27-29 Mayıs 2011*, İstanbul; 2 (XI), 1604-1612.

- Yılmaz, V. Filiz, Z. Yaprak, B. (2007) Servqual Yöntemiyle Yükseköğretimde Hizmet Kalitesinin Ölçülmesi. *Anadolu University Journal Of Social Sciences* 7 (1), 299-316
- Yiğit, A. (2013). İş Güvenliği Bursa: *Dora Yayıncılık*. (2).
- Yüce, S. (2013) Yabancı dil eğitim hizmetlerinde hizmet kalitesi ölçümüne yönelik bir uygulama, *Uluslararası İşletme ve Yönetim Dergisi*. 1(3), 325-364.
- Yükçü, S. Atağan, G. (2009) Etkinlik, Etkililik ve Verimlilik Kavramlarının Yarattığı Karışıklık. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(4), 1.

EKLER**EK 1. Araştırma İzin Belgesi**

ADANA ALPARSLAN TÜRKEŞ
BİLİM VE TEKNOLOJİ
ÜNİVERSİTESİ
Bilimsel Araştırma ve Yayın
EtĐi Kurulu

Sayı : E-76907350-050.01.04-69

Konu : Etik Kurulu Kararı

Sayın Mehmet SARİ

Üniversitemiz Etik Kurulunun 30.12.2020 tarihli toplantısında "Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Etkinliğinin ve Kalitesinin Değerlendirilmesi (ATÜ İŞ Sağlığı ve Güvenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programı Örneği)" başlıklı Yüksek Lisans Tez alıŐması Kurulumuzca incelenmiş olup içeriğinin etik açıdan uygun görüldüğüne ilişkin alınan 30.12.2020 tarihli ve 24/1 sayılı karar ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 7OHD-N2B9-8EBP

ADANA ALPARSLAN TÜRKEŞ
BİLİM VE TEKNOLOJİ
ÜNİVERSİTESİ
Bilimsel Araştırma ve Yayın
Etîği Kurul Kararı

Toplantı Sayısı	Karar Sayısı	Karar Tarihi
24	1	30.12.2020

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Enstitü Sekreteri Mehmet SARI'nın, "Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Etkinliğinin ve Kalitesinin Değerlendirilmesi (ATÜ İş Sağlığı ve Güvenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programı Örneği)" başlıklı Yüksek Lisans Tez çalışması hakkında görüşüldü.

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Enstitü Sekreteri Mehmet SARI'nın, "Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Etkinliğinin ve Kalitesinin Değerlendirilmesi (ATÜ İş Sağlığı ve Güvenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programı Örneği)" başlıklı Yüksek Lisans Tez çalışması Kurulumuzca incelenmiş olup katılacak olan kişilerden "Gönüllü Katılım Formu" alınması şartıyla uygulamanın yapılmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : 7OA5-HT55-8UA8

EK 2. Anket Formu**Tezsiz Yüksek Lisans Program Öğrencileri İçin Hazırlanan Anket Formu**

Değerli Katılımcı,

Aşağıdaki anket soruları “Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Etkililiği ve Kalitesinin Değerlendirilmesi (ATÜ İş Sağlığı ve Güvenliği Tezsiz Yüksek Lisans Örneği)” konulu bilimsel çalışmaya veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Ankette yer alan sorularda lütfen sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

İsim yazmanıza gerek yoktur. Katılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Mehmet SARI
Çukurova Üniversitesi
İşletme Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

DEMOGRAFİK BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz.

Kadın

Erkek

2. Yaşınız

1979 ve öncesi

1980-1990 arası

1990- 1999

arası

2000 ve üstü

3. Ortalama Aylık Net Geliriniz.

1000-1500 arası

1501-2500 arası

2501-3500 arası

3501 ve üstü

Belirtmek istemiyorum

4. Mesleğiniz

Özel sektörde memur

Kamu sektöründe memur

Özel sektörde işçi

Uzmanlık isteyen meslekler(Avukat, mühendis, doktor,
danışmanlık v.b)

Kamu sektöründe işçi

Öğrenci

Çalışmıyor

Diğer

2. KALİTE/VERİMLİLİK DEĞERLENDİRME ANKETİ

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	1	2	3	4	5	
1- Programda dersler zengin içeriklerle, eğitici görsel teknolojilerden yararlanılarak daha anlaşılır hale getirilmektedir.						
2- Aldığım dersler bana alanımda gerekli bilgi ve birikimi sağlamaktadır.						
3- Ders içerikleri belirtilen öğrenme hedeflerine ulaşılmasını sağladığını düşünüyorum.						
4- Derslerde kullanılan eğitim materyallerinin yeterli düzeyde olduğunu düşünüyorum.						
5- Derslerin yürütüldüğü sınıf ortamları öğretime uygun şekilde tasarlanmıştır.						
6- Programın içeriğinin amacına uygun olduğunu düşünüyorum.						
7- Programda verilen derslerin içeriği güncel olduğunu düşünüyorum.						
8- Program teorik bilgilerin kazandırılması için yeterli.						
9- Program alanımla ilgili sorunlara yönelik çözüm üretme becerileri kazandırır.						
10-Program öğrencilerin beklentilerine cevap verecek şekilde düzenlenmektedir.						
11- Önerilen kaynaklar öğrencilerin bilimsel açıdan ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir.						

12- Programda öğretim üyeleri ders için verilen süreyi yararlı kullanmaktadır.					
13- Programdan öğrenciler iş yaşamı için gerekli bilgilere sahip olacak şekilde mezun olur.					
14- Programda öğrencilere görüş ve düşüncelerini ortaya koyma fırsatı verilir.					
15-Derslerde yapılan sınavlar amacına uygun olarak yapılmaktadır					
16- Derslerde konular uygun yöntem ve tekniklerle çalışılmaktadır.					
17- Ara sınavlar ile dönem sonu sınavları arasındaki süre yeterlidir.					
18- Öğretim üyeleri öğrencilere önerilerde bulunur.					
19- Öğretim üyeleri öğrencilerle iletişim içindedir.					
20- Öğretim üyeleri derse katılımı sağlamaktadır.					
21- Öğretim üyeleri öğrencilerin bilgi ve becerisinin gelişmesi için çaba gösteriler.					
22-Öğretim elamanları tarafından akademik açıdan yeterli bilgi verilmektedir.					
23- Ölçme ve değerlendirme araçları programın hedeflerini ölçecek niteliktedir.					
24- Öğrenciler alacakları eğitim hizmetine ilişkin bilgilendirilir.					
25- Eğitim almakta olduğum kurumun fiziki ortamının temiz ve düzenli olduğunu, teknik destek servisinin sistem ile ilgili karşılaşılan sorunlara zamanında çözüm ürettiğini düşünüyorum					

3. ETKİNLİK DEĞERLENDİRME ANKETİ

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	1	2	3	4	5
1- Program sayesinde mesleğimde daha faydalı olduğumu düşünüyorum.					
2- Program sayesinde işime karşı daha hevesliyim.					
3- Program işime karşı görev ve sorumluluk bilincimin artmasını sağladı.					
4- Program sayesinde mesleki yeterliğime önem vermeye başladım.					
5- Program çalıştığım alanda uzmanlaşmamda etkili oldu.					
6- Program çalıştığım işyerinde çalışanların saygısını kazanmamı sağladı					
7- Program çalıştığım işyerindeki faaliyetlerde daha başarılı olmamı sağladı.					
8- Program çalıştığım işyerindeki mesai arkadaşlarımla daha etkili iletişim kurmamı sağladı.					
9- Program sayesinde işimle ilgili çalışma süremi daha etkili kullanmaya başladım.					
10-Programın mesleğimde daha dikkatli olmamı sağladığını düşünüyorum.					
11-Program mesleğimle ilgili iş sağlığı ve güvenliği alanında gerekli tedbirleri almamı sağladı.					
12-Programın mesleğimde daha dikkatli olmamı sağladığını düşünüyorum.					
13- Mesleki açıdan gelişim programlarını takip ediyorum(Kurs, vs).					

Araştırmanın
Niteliği:

☒ Yüksek Lisans Tezi	☐ Doktora Tezi
☐ Özgün Araştırma	☐ Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi
☐ Diğer (Belirtiniz):	

Araştırmanın
Amacı:

Günümüzde ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal gelişmelere paralel olarak, toplumun her düzeyinde kamusal mal ve hizmet talepleri hızla artmaktadır. Eğitim hizmetlerinin de nicelik ve nitelik olarak iyileştirilmesi, günümüzün dünyasında her zamankinden daha fazla önem arz etmektedir. Küreselleşen dünyada, değişimdeki gelişmelere ayak uydurabilen, bireyleri yeni düzenin gerektirdiği vasıflarla şekillendirebilen, bilgiyi üreten ve kullanabilen ülkeler emin adımlarla ilerleyip başarılı olabilmektedirler.

Bireylerin Üniversite yıllarında kazanmış oldukları bilgi ve becerinin, kendilerini günümüz şartlarında iş hayatında ve mesleklerinde başarılı kılması yetersiz hale gelmiştir. Sürekli kendini yenileme ve öğrenme zorunluluğunun yanı sıra yaşam boyu öğrenme kavramının önemi artmış, üniversitelerin sorumlulukları çoğalmış, lisansüstü eğitim, bireylerin gelecekteki gelir seviyelerini ve sosyal statülerini arttırmaya yönelik yaptığı kişisel bir yatırım haline gelmiştir.

Bu kapsamda, tezsiz yüksek lisans programlarında eğitim alan öğrencilerin, aktif dönemlerinde ve mezun olduktan sonrada bu programların amacına, ders içeriklerine, eğitim- öğretim sürecine, etkililiğine ilişkin görüşleri ile tezsiz yüksek lisans yapma sebeplerinin, programın kişisel ve mesleki yaşamlarına katkısının araştırılması ve programın verimliliğini belirlemek için çalışmalar yapılması eğitim hizmetini yürüten Üniversiteler ve gelecek nesiller adına önem arz etmektedir

Araştırmanın Örneklemi:

(Veri toplanması planlanan kurum ve kuruluşlar, katılımcı profili ve araştırmanın gerçekleştirileceği yerler (şehir, bölge vs.) ayrıntılı bir şekilde açıklanmalı)

Bu çalışmanın amacı Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü bünyesinde yürütülen İş Sağlığı ve Güvenli tezsiz yüksek lisans programının etkinliğinin ve kalitesinin bu programa kayıtlı ve mezun tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin görüşleriyle değerlendirmesini yapmaktır. Veri toplama aracı olarak literatür taraması ve anket tekniği kullanılacaktır. Araştırma sürecinde konuyla ilgili birçok kaynak ve bu konuda yapılan araştırmalar incelenerek veri toplama aracı geliştirilecektir. Araştırmanın çalışma evrenini programa devam eden ve mezun öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın Yöntemi:

(Veri toplamada kullanılacak yöntemler, veri toplama araçları (anket, mülakat, ses kaydı, video kaydı vb. kullanılan kaynaklar dâhil) açıklanmalıdır. Kullanılacak veri toplama araçları başvuru formuna eklenmelidir. Verilerin analiz yöntemi, analiz esnasında kullanılacak programlar, teknikler açıklanmalıdır.)

Veri toplama aracı olarak literatür taraması ve anket tekniği kullanılacaktır. Araştırma sürecinde konuyla ilgili birçok kaynak ve bu konuda yapılan araştırmalar incelenerek veri toplama aracı geliştirilmiş olup, ilgili anket formu ekte sunulmuştur.

Araştırmayı Destekleyen Kurum / Kuruluşlar:

☒ Yoktur	☐ DPT
☐ Üniversite (belirtiniz):	☐ Diğer (belirtiniz):
☐ TÜBİTAK	☐ Uluslararası (belirtiniz):

Başvuru Durumu:

☒ Yeni başvuru
☐ Tekrar başvuru (revizyon). Proje No:

☐ Protokol değişikliği ☐ Daha önce onaylanmış bir projenin devamı. Proje No:

Araştırma katılımcılara herhangi bir şekilde yanlı/yanlış bilgi vermeyi, ya da çalışmanın amacını tamamen gizli tutmayı gerektiriyor mu?

☐ Evet ☒ Hayır
Evet ise açıklayınız:

Araştırma katılımcıların fiziksel veya ruhsal sağlıklarını tehdit edici sorular içeriyor mu?

☐ Evet ☒ Hayır
Evet ise açıklayınız:

Araştırmaya reşit olmayan çocuklar, kısıtlı ya da engelliler katılmakta mıdır?

☐ Evet ☒ Hayır
Evet ise açıklayınız:

Katılımcıların kişilik hakları ve özel bilgileri korunmakta mıdır?

☒ Evet ☐ Hayır

Katılımcılara araştırmanın niteliği hakkında yeterince açık ve anlaşılabilir açıklama yapılmakta mıdır ?

☒ Evet (Gönüllü katılım formu ekte yer almaktadır) ☐ Hayır
Hayır ise açıklayınız:

Gönüllü katılımı bozacak ve katılımcıları suistimal edecek tehditlere karşı ne gibi önlemler alınmıştır?

Açıklayınız:

Gönüllülerin katılma ve çıkarılma koşulları açık ve net olarak belli midir?

☒ Evet ☐ Hayır

Araştırmanın tahmini başlangıç ve bitiş tarihleri:

Başlangıç tarihi: / /	Bitiş tarihi: / /
-----------------------	-------------------

Beklenen katılımcı sayısı: 50-100

*****Araştırma Projesi için Tüm Kaynaklar, (Bilimsel Kaynak Gösterme Kurallarına Uygun Olarak) Atıf ve Referans Listesi (Araştırmanın Konusu, Örneklem, Anket vb. Tüm Diğer Kısımlarda Dahil):**

Yukarıda ayrıntıları yer alan araştırmanın daha önceden tarafımdan/ tarafımızdan yapılmamış olduğunu, kurula sunmuş olduğum/ olduğumuz tüm bilgilerin eksiksiz ve

doğru olduğunu, araştırmanın tüm aşamalarında insan haklarına, ilgili mevzuata, genel hukuk kurallarına ve Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun verdiği kararlara uyacağımı/ uyacağımızı, kurula sunduğum/ sunduğumuz bilgilerde değişiklik olması halinde bu değişiklikleri yazılı olarak kurula bildireceğimi/ bildireceğimizi kabul, beyan ve tahahht ederim/ ederiz.

Sorumlu Araştırmacının:			
Adı soyadı: Mehmet SARI		Tarih: .. / .. /	
İmzası:			
Varsa, Danışmanın	Adı Soyadı	İmzası	Tarih
	Prof. Dr. Selçuk ÇOLAK		.. / .. /
Diğer Araştırmacıların:			.. / .. /
			.. / .. /
	(Araştırmacı sayısı kadar satır eklenebilir.)		.. / .. /